

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETTE KÂR PAYI ALMA HAKKININ ETKİNLİĞİ ÜZERİNE*

ON THE EFFECTIVENESS OF THE RIGHT TO RECEIVE DIVIDENDS IN JOINT-STOCK AND LIMITED LIABILITY COMPANIES

Cihan ZEYREK**

Özet: Anonim ve limited şirketlerde kâr payı alma hakkının esaslı önemi karşısında hukuken korunması zayıf kalmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan değişiklikler, özellikle limited şirket hükümlerinin lâfzında temel yapıdan ayrılmıştır. Genel kurulun kâr dağıtım kararı, hakkın doğumu için kural ise de incelenen sınırlı ve istisnâî koşullarla mahkeme müdahalesinin olanaklılığını tanımak gereği doğabilir. Zira genel kurulun kâr dağıtmama veya mâkul düzeyin altında dağıtım kararlarına karşı hukukî olanaklar, özellikle azlık dahi teşkil etmeyen pay sahipleri açısından yetersizdir. Mahkemelerin; dürüstlük kuralı, makûl ticarî değerlendirmeler ve haklı sebepler temelinde, hesaba dayalı, genel kurulun üretemediği tatminkâr çözümü üretme istisnâî yetkisi kabul edilmelidir. Böylece yatırımcı ortağın, usûl ekonomisinin ve somut olay adaletinin de gözetildiği pratik bir çözüme ulaşılabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kâr Payı Dağıtımı, Anonim Şirket, Limited Şirket, Genel Kurul Kararı, Mahkemenin Müdahalesi

Abstract: The right to receive dividends, though essential in joint-stock and limited liability companies, lacks sufficient legal protection and practical effectiveness. Amendments to the Turkish Commercial Code have disrupted coherence, especially in limited company provisions. While a general assembly resolution is required for this right to arise, exceptional cases may justify judicial interven-

* Fikrî arkaplanı“Anonim Şirkette Pay Sahiplerinin Hakları” doktora dersinde başlayan çalışmanın ortaya çıkabilmesinde dersin öğretim üyesi sayın Prof. Dr. Ahmet TÜRK’e; ayrıca Yüksek Lisans tez danışmanlığını üstlendiği günden bugüne katkılarını esirgemeyen, eldeki çalışmada da bilgi ve tecrübesiyle ufku genişleten değerli hocam sayın Doç. Dr. Ali Haydar YILDIRIM’a içtenlikle teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

* Araştırma Görevlisi, LL. M., Ege Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Ticaret Hukuku Ana Bilim Dalı, cihan.zeyrek@ege.edu.tr, ORCID: 0009-0008-9101-8287. Gönderim Tarihi: 20.11.2025, Kabul Tarihi: 08.01.2026.

tion. Existing remedies against non- or minimal distribution are inadequate, particularly for shareholders not even forming a “minority”. Courts should, based on good faith principle and reasonable commercial judgment, be authorized to determine dividend distribution when necessary, ensuring shareholder protection, procedural efficiency, and fairness in individual cases.

Keywords: Dividend Distribution, Joint-Stock Company, Limited Liability Company, General Assembly Resolution, Judicial Intervention

GİRİŞ

Anonim şirket pay sahipleri ve limited şirket ortaklarının önemli malvarlıksal haklarından biri, kâr payı alma hakkıdır. Şirkete pay tahhüt etmiş olanların, şirket faaliyetleri sonucu elde edilen kazanç, birtakım koşul vakıalar sağlanmakla payları oranında katılmaları; kâr payının oluşum, hesaplanma ve dağıtım sürecini meydana getirir.

Kâr payı, malvarlıksal bir hak teşkil etmekle hem paya hem ödemelere orantılı hesaplanır. Ancak kanun koyucunun Türk Ticaret Kanunu¹nun ilk metninde sağladığı mantıkî bütünlük, yapılan değişiklikler sebebiyle limited şirket hükümlerinin salt lâfzına bakıldığında adaleti zedeleyici yönde bozulmuştur.

Kâr payı alma hakkının varlık koşulları sağlandıktan sonra aran; hakkı talep ve dava edilebilir hâle getiren temel koşul vakıa, genel kurulun kâr dağıtımını yönünde karar almasıdır. Genel kurulun, aksine, kâr payı dağıtmama yönünde karar alması hakkı meydana getirmediğinden elde edilmesini kural olarak olanaksız kılmaktadır. Kâr dağıtmama yönündeki kararın haksızlığı durumunda, ortakların açacağı iptal davası ile kâr dağıtmama veya cüz’î dağıtım yönündeki kararın iptali mümkün ise de bu sonuç ortaklara pratikte bir fayda sağlamamaktadır. Çalışmada başvurulabileceğine değinilen diğer çözüm yolları bulunmakta, fakat hiçbir genel kurulun kâr dağıtımını yönünde karar alması kadar doğrudan bir çözüm teşkil etmemektedir. Yine de diğer çözüm yolları, mecbur kalındığında mahkeme kararı ile ortakların malvarlıksal haklarını elde etmelerine yarayacak girişimler olacaktır.

¹ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Resmî Gazete Tarih: 14.02.2011 Sayı: 27846. Kısa- ca “Kanun” olarak anılacaktır.

I. ANONİM VE LİMİTED ŞİRKET HÜKÜMLERİNDE KONUNUN DÜZENLENİŞİ

Tüm ortaklıklarda olduğu üzere, sermaye şirketi olan anonim ve limited şirkette de temel amaç, kâr elde edilip kârın pay sahipleri arasında paylaşılmasıdır. Kâr elde etme amacı hem bir işletmenin hem konumuz özelinde anonim ve limited şirketin gelişimi bağlamında bir (*stimulant*) “uyarıcı”dır.² Şirketin kuruluş ve faaliyetinde, ortaklarının ise pay taahhüt ederek ortaklığa katılmasında esaslı önemi haiz kâr payı, aynı sebepten hareketle ortağa tanınan malî neticeli bir temel hak³ niteliğiyle Türk Ticaret Kanunu’nun çeşitli hükümlerinde yer alır. Çalışma kapsamında ilk olarak, anonim şirkette TTK m. 507 ilâ 513; limited şirkette ise 608 ve 611. madde hükümleri sayılmalıdır. İlk olarak anonim şirket hükümlerine yer verelim.

Kâr ve tasfiye payı hakkı

I - Genel olarak

(m. 507/1) Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.

(m. 507/2) Esas sözleşmede payların bazı türlerine tanınan imtiyaz haklarıyla özel menfaatler saklıdır.

(m. 507/3) Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

2 Mahmut Tevfik Birsell, *Yargıtay Kararlarının Işığında Şirket Kârı Konusunda Anonim Şirket İle Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Yayın No.: 93), Sevinç Matbaası, Ankara 1971, s. 2.

3 Oruç Hami Şener, *Limited Ortaklıklara İlişkin Emsal Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024. (Değerlendirilmesi), s. 209; Hakan Bilgeç, “7099 Sayılı Kanun ile Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Payının Ödenmesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kâr Payı Hakları Üzerindeki Etkileri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 32 Sayı 143 Yıl 2019, s. 235-256, s. 248; Zehra Badak, *Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirkette Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 18.

II - Hesaplama biçimi

(m. 508/1) Esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, kâr ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir.

(m. 508/2) Yıllık kâr, yıllık bilançoya göre belirlenir.

B) Kâr payı, hazırlık dönemi faizi ve kazanç payı

I - Kâr payı

(m. 509/1) Sermaye için faiz ödenemez.

(m. 509/2) Kâr payı ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir.

(m. 509/3) Kâr payı avansı, Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan şirketlerde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının bir tebliği ile düzenlenir.

II - Hazırlık dönemi faizi

(m. 510/1) İşletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına kadar geçecek hazırlık dönemi için pay sahiplerine, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak koşuluyla, özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmek üzere, belirli bir faiz ödenmesi esas sözleşmede öngörülebilir ve bu dönemle sınırlı olmak üzere, faiz ödemelerinin en geç ne zamana kadar süreceği belirtilir.

(m. 510/2) İşletme yeni paylar çıkarılarak genişletilecek olursa, sermayenin artırılmasına dair olan kararda, yeni pay sahiplerine, özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmek üzere, belirli bir süreyle en geç yeni yatırımın işletmeye alındığı güne kadar faiz ödenmesi kabul olunabilir.

III - Kazanç payları

(m. 511) Yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir.

C) Geri alma hakkı

I - Kötüniyet hâlinde

(m. 512/1) Haksız yere ve kötüniyetle kâr payı veya hazırlık dönemi faizi alan pay sahipleri, bunları geri vermekle yükümlüdür. Yönetim kurulu üyelerinin kazanç payları hakkında da aynı hüküm uygulanır.

(m. 512/2) Geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

II - Şirketin iflası hâlinde

(m. 513/1) Şirketin iflası hâlinde, yönetim kurulu üyeleri şirket alacaklılarına karşı, iflasın açılmasından önceki son üç yıl içinde kazanç payı veya başka bir ad altında hizmetlerine karşılık olarak aldıkları ve fakat uygun ücreti aşan ve bilanço uygun bir ücret miktarına göre tedbirli bir tarzda düzenlenmiş olsaydı ödenmemesi gereken paraları geri vermekle yükümlüdürler.

(m. 513/2) Sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hükümler gereğince alınması mümkün olmayan paraların geri verilmesi yükümlülüğü yoktur.

(m. 513/3) Mahkeme, hâlin bütün gereklerini göz önünde bulundurarak takdir hakkını kullanır.

Limited şirket hükümleri ise şöyledir:

E) Kâr payı ve ilgili diğer hükümler

I - Kâr payı ve yedek akçeler

(m. 608/1) Kâr payı, sadece net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilir. Kâr payı dağıtımına ancak, kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken kanuni yedek akçelerle, şirket sözleşmesinde öngörülmüş yedek akçeler ayrıldığı takdirde karar verilebilir.

(m. 608/2) Şirket sözleşmesi ile aksi öngörülmedikçe, kâr payı, esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır; ayrıca yerine getirilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarı da kâr payının hesaplanmasında itibarî değere eklenir.

(m. 608/3) Şirket genel kurulu, kanun ya da şirket sözleşmesinde öngörülme-yen veya öngörüleni aşan tutarlarda yedek akçelerin ayrıl-malarına sadece;

a) Zararların karşılanması için gerekliyse,

b) Şirketin gelişimi için yatırım yapılması ihtiyacı ciddi bir şekilde ortaya konulmuşsa, bütün ortakların menfaati böyle bir yedek akçe ayrılmasını haklı gösteriyorsa ve bu hususlar şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmişse,

karar verebilir.

II - Faiz yasağı ve hazırlık dönemi faizi

(m. 609) Esas sermayeye ve ek ödemelere faiz verilemez. Şirket sözleşmesiyle hazırlık dönemi faizi ödenmesi öngörülebilir. Bu hâlde anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

III - Finansal tablolar ve yedek akçeler

(m. 610) Anonim şirketlere ilişkin 514 ilâ 527 nci madde hükümleri limited şirketlere de uygulanır.

IV - Haksız alınan kâr paylarının geri verilmesi

(m. 611/1) Haksız yere kâr almış olan ortak ve müdür bunu geri vermekle yükümlüdür.

(m. 611/2) İyiniyetli oldukları takdirde ortak veya müdürün hak-sız alınan kârı geri verme borcu, şirket alacaklılarının haklarını öde-mek için gerekli olan tutarı aşamaz.

(m. 611/3) Şirketin haksız alınan kârı geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl, iyiniyetin varlığında iki yıl sonra za-manasına uğrar.

İki şirket türünde de kâr payının kanun ve şirket sözleşmesi hü-kümlerine göre ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçeler-den dağıtılabileceği esası ortaktır. Yine, kâr payı alma hakkının orta-ğın taahhüt ettiği ve sahibi olduğu payların şirket toplam sermayesine oransal hesabı ortak bir esastır. Kâr, her iki şirket türünde de kural ola-

rak, hesap dönemi kabul edilen yıllık bilânçoya göre belirlenir.⁴ Haksız alınan kâr paylarının geri verilmesi yükümlülüğü bakımından limited şirkette ortak ve müdürlerin iyiniyeti ayrıca düzenlenerek sonucu ayırt edilmiştir (TTK m. 611).⁵ Anonim şirket bakımından kanunun lâfzı “*haksız yere ve kötünîyetle*” kâr payı alınmasına sonuç bağlamıştır (TTK m. 512).⁶

II. KÂR PAYI ALMA HAKKI VE HUKUKÎ NİTELİĞİ

Şirketlerin gelir ve finansman kaynağı arayışı ile bu kaynağa sahip kişilerin kazançlarını büyütme amacı; şirkete sermaye taahhüt edenin temel ortaklık hakkı olan kâr payı alma hakkı ekseninde birbirini karşılamaktadır.⁷ Anonim şirket pay sahiplerinin ve limited şirket ortaklarının önemli malvarlıksal haklarından biri, kâr payı alma hakkıdır.⁸ Esasında pay sahiplerinin, kâr payı bakımından başlangıçta ancak bir *beklentisi* (*Gewinnstrebigkeit*⁹) bulunur. Beklenti, ön-

⁴ Bilançonun tanımı ve hakkında detaylı açıklamalar, özellikle yıllık (ticarî) bilanço ve mali bilanço tasnifi için bkz. *Şirketler Hukuku Şerhi*, Editör: Kemal Şenocak, Cilt 3 Türk Ticaret Kanunu m. 452-563, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2023. (anılış: ilgili yazar (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3) Yılmaz (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3, s. 3521 vd.

⁵ Örneğin bir Yargıtay kararında “...*davalının kâr payı olarak uhdesine geçirdiği tarihte müdür olması nedeniyle iyiniyetinden bahsedilemeyeceği...*” ifade edilmiştir. Karar bkz. Y. 11. HD, E. 2014/6895, K. 2015/4454, T. 31.03.2015.

⁶ Bu hususta detaylı açıklamalar için bkz. Aslı E. Gürbüz Usluel, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Sözkesen Matbaacılık, Ankara 2016, s. 195 vd. Ödemenin kötü niyetle alınması bahsi bkz. Sarıkaya (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3, s. 3344-3347.

⁷ Anonim şirketlerin, TTK m. 331’de ifadesini bulan, “*ekonomik amaç*” ile kurulabileceğinden kast edilen de kâr elde etmek ve elde edilen kârı paylaş(tır)maktır. Pay sahiplerinin sermaye taahhüdü altına girmelerindeki neden, karşılık elde edileceği beklentisidir. Bkz. Kerem Çelikboya, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı*, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2021, s. 52; Yılmaz (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3, s. 3222 ve s. 3241 dn. 4; Güzin Üçışık/ Aydın Çelik, *Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 293.

⁸ Yılmaz (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3, s. 3220; Şener, *Değerlendirilmesi*, s. 209; Gürbüz Usluel, s. 1.

⁹ İsviçre öğretisinden “*kârlılık beklentisi hakkı*” olarak Türkçeleştirilerek kullanılabilecek kavram hakkında bkz. Peter V. Kunz, “Funktion(en) des Aktienrechts vom Organizationrecht zum Katalysator der Gesellschaftspolitik”, *SZW/RSDA* 3, 2018, s. 258. Pay sahiplerinin kâr payı alma hakkının anlam ifade edebilmesi için şirketin faaliyet seyri ve yapısının da kâr eldesi ve bu kârın ortaklara dağıtılması amacına yönelmiş olması gerektiğini bahse konu kavramdan hareketle ifade eden

celikli koşul olan kâr eldesi ve diğer vakıalar ile süreç içerisinde hak niteliği kazanabilir.

Kâr, ilk anlamı ile; bir hesap dönemi sonunda hasılat (gelir) ile harcamalar (gider) arasındaki olumlu farktır. İçerisinde bulunulan teknik alana göre kâr, farklı unsur ve ifadeler ile tanımlanabilir.¹⁰ TTK'da kârın tek başına tanımlandığı bir hüküm bulunmaz; kârın unsurlarına ulaşmada kanunun ilgili birçok maddesi birlikte dikkate alınmalıdır.¹¹ Şirketler hukuku bakımından kâr, şirketin bir faaliyet dönemi (kural olarak bir yıllık periyot¹²) sonunda elde ettiği kazançtan, mevzuat ve şirket sözleşmesi uyarınca indirilmesi ve ayrılması gereken tutarlar düşüldükten sonra kalan kısmının, yine kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca alınacak genel kurul kararı ile pay sahiplerine dağıtımına karar verilen bölümüdür.¹³ Kâr payı, payın hukukî semeresidir.¹⁴ Kâr payı kural olarak nakden (para olarak) dağıtılır; ancak ortakların kabulüne dayanırsa kâr payı kısmen nakit kısmen mal/hizmet edimleri ile de ödenebilir.¹⁵ Dahası, ortağın şirkete borcu bulunduğu ve ilgili ortağa kâr payı ödeme gereği isabet ettiğinde, şirketin takas beyanı ileri sürerek ortağa ödeme yapmaksızın, borç ile kâr payı alacağının birbirini sönmülmesi de bir yenilik doğuran hak kullanımı (inşâi be-

bkz. Çelikboya, s. 133. Yazarın isabetle belirttiği üzere, kâr payı alma hakkına ilişkin incelemelerin; kârın dağıtımından değil, kâr elde etme amacından itibaren bütüncül yaklaşımla yapılması pay sahiplerinin menfaatine olacaktır.

¹⁰ Kârın çeşitli tasnif ve terminolojilerden farklı tanımlamaları için bkz. Çelikboya, s. 149 vd.; Badak, s. 63-64; Aslı E. Gürbüz Usluel, "Anonim Şirketlerde Yeni Payların Kârdan Yararlanma Tarihi ve Kıst-el Yevm Kuralı (Pro Rata Temporis)", *Prof. Dr. Zühtü Aytaç'a Armağan*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, (Yeni Payların), s. 669-688. s. 669.

¹¹ Çelikboya, s. 43 vd.; Yılmaz (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3, s. 3221.

¹² Kâr, bilanço'ya göre dağıtıldığından kural olarak yılda bir hesap dönemine geldiğini ifade eder biçimde kâr dağıtımında *dönemsellik ilkesinden* söz eden bkz. Gürbüz Usluel, s. 68.

¹³ Kâr payını, dağıtılmasına genel kurulun karar verdiği ve kârın münferit pay sahibine şirket tarafından ödenmesi gerekli ve miktarı belli edilmiş kısmı olarak tanımlayan bkz. Birsal, s. 10.

¹⁴ Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, 16. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2022, s. 248; Yılmaz (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3, s. 3221; Oruç Hami Şener, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, (Limited), s. 491. Kâr payını, payın periyodik verimi olarak niteleyen bkz. Birsal, s. 2.

¹⁵ Oruç Hami Şener, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, (Ortaklıklar), s. 728.

yan) olarak, olanaklıdır.¹⁶

Kâr payı alma hakkı, birtakım koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. İlk olarak, şirket kâr etmelidir. Bu kâr eldesinden, mevzuat ve şirket sözleşmesi gereği kazancın içerisinde düşülerek ayrılması gereken tutarlardan sonra kalan kısım anlaşılır. Şirketin, bir dönemde (ilke olarak yıllık periyotlar içerisinde) elde ettiği kârdan masraflar, vergiler ve bilânço zararı düşüldükten sonra elde kalan (olumlu) tutar, net dönem kârı olarak tanımlanır. Kâr payı, yalnızca net dönem kârı ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilir. Net kârdan da öncelikle kanunî yedek akçeler (ve kararlaştırıldıysa esas sözleşmesel yedek akçeler) ayrılmak zorundadır.¹⁷

Net dönem kârı bulunmuyor, diğer bir ifadeyle geçmiş yıl(lar)dan bilânço zararı mevcut ise kâr payı almak yönünde bir hak oluşamaz. Açıklamalardan hareketle kâr payı alma hakkının birtakım şartlara bağlı bir hak olduğu görülür. Düşülmesi gereken tutarlar ayrıldıktan sonra kâr payı olarak ifade edilebilecek bir miktar kalan şirketin, bir sonraki aşama olan genel kurul kararı sürecinde kâr payını pay sahiplerine oranlama ve hesaplaması gündeme gelmektedir. Genel kurulun kâr payı dağıtılması yönünde kararı ile kâr payı muacceliyet kazanır, aksi hâlde talep ve dava edilemez.¹⁸ İlgili başlıkta detaylarına

¹⁶ Ahmet Türk, *Uygulamada Ticaret Hukuku: Bilirkişi Raporlarını ve Hukuki Mütalaaları*, C. I/2, Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 273 vd.; Badak, s. 273.

¹⁷ Şener, *Ortaklıklar*, s. 728 vd.; Şener, Limited, s. 492-493 vd. Genel kurulun kâr payı dağıtıp dağıtmama, kâr payı dağıtılmadığı ölçüde yedek akçe ayırmaya ilişkin kararının tek karar ile iki boyut taşımasından hareketle bahse konu genel kurul kararını “dağıtma-ayırma ikilemi” olarak adlandıran bkz. Çelikboya, s. 311-312. Kâr dağıtım kararı ve/veya yedek akçe ayırma kararı temel ikilemindeki bu karar, yan boyutlar da ihtiva edebilir. Örnek olarak kârın bir kısmından yönetim kuruluna kazanç payı dağıtımına karar verilmesi veya yedek akçeler bakımından kısmen veya tamamen amaç öngörerek bağlı yedek akçe yaratılması da olanaklıdır.

¹⁸ Bu yönde açıklamalar içeren karar bkz. Y. 11. HD, E. 2015/12729, K. 2017/638, T. 07.02.2017. Karar özetine TTK m. 608 kapsamında yer veren bkz. Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2017), (yayına hazırlayanlar: Abuzer Kendigelen/Necdet Uzel/Asena Savur Demirkaya/Müge Evlek/Nurgül Yıldız), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018. (Yargıtay TTK İlişkin Kararlar 2017), s. 291; Y. 11. HD, E. 2019/1697, K. 2019/8221, T. 16.12.2019; Sami Karahan, “Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir Mi?”, *REGESTA Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 3, S. 1, 2013, s. 19-32, s. 20; Y. 11. HD, E. 2005/4803, K. 2005/5539, T. 19.09.2005.

değınileceğı üzere gerek öğreti çoğunluğı gerek yüksek mahkeme uygulaması bu görüştedir. Farklı görüşteki *Badak*, pay sahibinin vazgeçilmez nitelikte olduğunu ifade ettiğı temel kâr payı (birinci temettü) hakkı bakımından genel kurulun (dönem kârlılığını içeren) bilânçoıu onaylaması ile, kâr dağıtımını yönünde ayrı bir genel kurul kararı aranmaksızın pay sahipleri bakımından kâr payı hakkının doğduğunu savunmuştur.¹⁹ Bu görüş kanaatimizce önemli bir eksiklik içermektedir. Bilânçonun onaylanması ile net dönem kârının varlığı tespit edilmiş olabilirse de onaylanan bu bilânço, kârın hangi paylara ne ölçüde

Bu karara yer veren bkz. Şener, Limited, s. 499; Koray Demir, *Şirketler Hukuku Temel Bilgileri*, 1. Baskı, LYKEION Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 313; Abuzer Kendigelen/İsmail Kırca, *Şirketler Hukuku Cilt III (Sermayesi Paylara Bölünmüş [Paylı] Komandit ile Limited Şirket*, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, N. 607; Şener, Değerlendirilmesi, s. 210. Bir diğer kararında Yargıtay “kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararı alınmadığı/olmadığı sürece muaccel bir kâr payı alacağından bahsedilemeyeceğı; kâr dağıtımını için talepte bulunmak gibi girişimlerde bulunmayan ortağın şirket tarafından uzun süredir istikrarla kâr dağıtmadığı iddiasının dinlenmeyeceğine” içtihat etmiştir. Y. 11. HD, E. 2018/1646, K. 2019/3328, T. 30.04.2019. Kararın yer aldığı bkz. Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2019), (yayına hazırlayanlar: Arslan Kaya/İbrahim Çağrı Zengin/Furkan Sorkun/Nurgül Yıldız/Enes Yıldız/Elif Oğuz), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 311; Gürbüz Usluel, s. 191. Aynı yönde açıklamalar içeren bir kararda Yargıtay; anonim şirketlerde kârın dağıtımını ve şekline karar verecek organın genel kurul olduğuna, genel kurul kararının yenilik doğuran bir hak niteliğinde bulunduğuna, bu kararla ortaklar ve diğer ilgililer için alacak hakkının teşkil ettiğine içtihat etmiştir. Karar bkz. Y. 11. HD, E. 1990/7693, K. 1990/6376, T. 09.10.1990. Öğretide Şener’in isabetle önerdiği üzere ortağın kâr payını talep yönünde açtığı dava sırasında mahkemece yapılan incelemelerde genel kurul tarafından kâr payı dağıtıp dağıtmama yönünde alınmış bir karar bulunmadığı belirlenirse, kâr payının dağıtımına ilişkin ortağın davası hemen reddedilmemelidir. Genel kurulun kâr dağıtımını yönündeki kararının varlığı kural olarak, kâr payının talep edilebilmesi için özel dava şartı niteliğindedir (HMK m. 114/2). Bu giderilebilir bir eksiklik olmakla, mahkeme tarafından kesin süre verilmesi yerinde olacaktır (HMK m. 115/2). Dolayısıyla mahkeme davacı ortağa kesin süre vermesi, süreye rağmen genel kurul kararı getirilemezse dava reddedilmeli; ortak genel kurulun kâr dağıtımını yönünde karar getirebilirse davaya edâ davası olarak devam olunmalıdır. Açıklamalar için bkz. Şener, *Değerlendirilmesi*, s. 219-220.

¹⁹ Badak, s. 78-79. Kâr payı alma hakkının müktesep veya vazgeçilmez hak niteliğı taşıyıp taşımadığı veya bu kategorilere dahil edilemeyeceğı hususu öğretide tartışmalı olup bu tartışmaya yer vermiyoruz. Tartışmada görüş sahipleri için bkz. Gürbüz Usluel, s. 101 vd. Yazarın sunduğı gerekçeler ile vardığı sonuca katılıyoruz. Şirket sözleşmesinde belirleme yoluyla pay sahibinin kâr payı alma hakkı müktesep hak hâline getirilmedikçe bu hak müktesep veya vazgeçilmez hak olarak nitelendirilemez.

dağıtılacağı, pay sahiplerince taahhüt edilen sermaye paylarının ifa edilen kısmının orantısı gibi hesaplardan yoksundur. Genel kurulda görüşülmeyen, dolayısıyla henüz dağıtım kararına bağlanmayan salt “kârlılık” olgusunun hak boyutu kazanıp talep ve dava edilebildiği kabul edilirse mahkemenin genel kurul yerine geçerek genel kurulun henüz görüşmediği ve karar vermediği kâr payı hesabı ve dağıtımına hükmetmesi sorunu ortaya çıkar.

Genel kurulun kâr payı dağıtımını yönünde aldığı karar, kural olarak tüm pay sahipleri bakımından sonuç doğurur. Kâr payını almak yönünde alacak hakkını meydana getiren, hakkı talep ve dava edilebilir hâle getiren genel kurul kararı, aşağıda incelenen orantılara bağlı olarak her bir pay sahibine bir hesaplama neticesinde dağıtım yapılmasını gündeme getirir. Dolayısıyla, kâr payı alma hakkı, pay sahipleri arasında eşit işlem ilkesini de gözeten, malî nitelikli oransal bir haktır. İlke olarak, yönetim kurulu kâr payından bir kısım pay sahibine dağıtım yapıp bir kesime dağıtmaktan kaçınamaz.²⁰

Kâr payı; tespit edildikten sonra belirli bir çoğunluğu teşkil etmeleri aranmaksızın her bir pay sahibi tarafından münferiden talep edilebilmesi yönünden bireysel bir haktır. Kanun’un 507. maddesinin başlangıcından anlaşılabileceği üzere her pay sahibinin şirkete yöneltebileceği bir hak talebidir.²¹ Özetle kâr payı alma hakkı anonim ve limited şirketin temel yapısından ve payın mülkiyetinden (pay sahipliğinden) doğan, şarta bağlı, malî neticeli bireysel bir haktır.

A. Kâr Payının Hesaplanmasında Orantı

Sermaye şirketlerindeki “*pay kadar hak*” (çoğunluk²²) ilkesinin görünümülerinden biri de, kâr payı alma hakkındaki oransallıktır. Kanunda kâr payı alma hakkının oransallığını belirten hükümler bulunmaktadır. Kanunun bu oransallığa ilişkin başlıca m. 507, 508 ve 608 hükümlerine değinilmelidir.

Kanunun 507. maddesi uyarınca her pay sahibi, dağıtılması karar-

²⁰ Çelikboya, s. 122-123; Setenay Yağmur, *Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 133.

²¹ Badak, s. 77.

²² Üçışık/Çelik, s. 49; Çelikboya, s. 110, 554; Bilgeç, s. 249.

laştırılmış kâra payı oranında katılma hakkına sahiptir. Bu oran, esas sermayeye (bütüne) oranla pay sahibinin taahhüdünü ifade eder. Kanunun 508. maddesi ise kâr payının hesabında, pay sahibinin sermaye taahhüdüne oranla ifa niteliğinde yaptığı ödemelerin dikkate alınacağını ifade etmektedir.

Pay sahiplerinin şirkete sermaye taahhüdü ayın veya nakit olabilir. Aynî sermayede kâr payı orantı hesabı daha basittir. Zira, aynî sermaye taahhüdünde taahhüdün türüne göre şirket malvarlığına katılma ânı farklılık göstermekle birlikte tüm aynî sermaye kalemleri şirkete bir bütün hâlinde intikal eder. Dolayısıyla aynî sermayenin itibarî değerinin şirket esas sermayesine orantısı ve tümüyle ifa edilmiş oluşu, hesabı tek aşamalı kılmaktadır.²³ Çalışmada incelenen orantı, bu sebeple nakdî sermaye ve kısmî ödemeler eksenindedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 508 ve 608. maddeleri incelendiğinde kâr payının dağıtımında iki esasa rastlanır. Bunlardan temel nitelikteki ve kısaca değinilen anonim şirkete ilişkin 508. madde uyarınca kâr payı, esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir. Zira anonim şirketin kuruluşu veya sermaye artırımında nakdî sermaye taahhüdünün tamamen ödenmesi kanun gereği aranmaz.²⁴ Bu hüküm, kanunun ilk metninden bugüne temel ilkeler ile paralel biçimde korunarak yürürlüktedir. Ancak aynı husus Kanunun 608. maddesi için söylenemez. Zira limited şirkette şirket sözleşmesi ile aksi öngörülmedikçe kâr payı, esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır. Buradan, iki farklı orantı bulunduğu görülür. İlki, ifa edilen pay miktarının taahhüt edilen paya (*ödemelerin taahhüde*) orantısı; ikincisi ise taahhüt edilen payın esas sermayeye (*taahhüdün esas sermayeye-tüme*) orantısıdır.²⁵ Şüphesiz anonim şirkette kanun metninde ifadesini bu-

²³ Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3242.

²⁴ Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3241.

²⁵ Bahse konu iki orantıyı "klâsik oransallık" ve "farklılaşmış oransallık" olarak adlandıran bkz. Çelikboya, s. 408. Yazar, iki oransallığa ilâveten, önem arz eden üçüncü bir oransallığı daha ifade etmektedir. Zira sermaye taahhüdünün ifa edilme zamanı da kâr payının hesabında dikkate alınmak gerekir. Pay sahibinin şirkete ödediği sermayenin ne kadar süreyle şirket tarafından ve şirket menfaatine işletilebildiğine göre, pay sahibinin de kâr payına katılma oranı değişiklik göstermektedir. Söz gelimi, sermaye taahhüdünü yılın başında ifa eden pay sahibi ile yıl içinde daha sonraki aylarda veya yılın sonuna doğru ifada bulunan pay sahibi,

lan ödemenin taahhüde orantısı dikkate alınmakta olduğu gibi bir pay sahibinin taahhüdünün tüm (esas) sermayeye orantısı da kâr payının hesaplanmasında dikkate alınır. Bu bakış açısıyla anonim şirkette kâr payı hesabında iki orantı birlikte uygulanır iken limited şirkette ödemelerin taahhüde orantısı, kanunun lâfzında yer bulamamıştır.

1. Pay Sahibinin İfası ile Taahhüdü Arasındaki Orantı

Anonim şirkette kanunun ilk metninden bugüne, nakden konulan sermayenin tamamının şirketin kuruluş veya sermaye artırımında ödenmesine yönelik kanunî bir zorunluluk bulunmamaktadır.²⁶ Limited şirkette ise kanunun ilk metninde nakdî taahhütlerin peşinen ve tamamen ifası öngörülmüştü. 6335 Sayılı Kanun²⁷ ile değişikliğe uğrayan TTK m. 585, nakden ve peşinen ifa yerine, anonim şirkete yollama çözümünü benimsemiş, nakdî sermayenin en az yüzde yirmi beşinin peşinen ifası kuralını getirmişti. 7099 Sayılı Kanun²⁸ ile TTK m. 585'e eklenen son cümle ile güncel şeklini bulan metne göre limited şirkette nakdî sermaye taahhütlerinde kanun gereği peşinen ödeme yönünde tescil öncesi hiçbir zorunluluk kalmamıştır. Nakdî sermaye taahhütlerinde kanun gereği tescil öncesi ödeme, anonim şirketler bakımından ve taahhüdün kural olarak asgarî yüzde yirmi beşi için söz konusudur.²⁹

Anonim ve limited şirketler sermaye şirketleri olduklarından pay sahiplerinin taahhüt ettikleri sermayenin ifası, şirketin faaliyetinde önem arz etmekte ve sermaye, şirketin temel finansman kaynağını oluş-

hesapta ayırt edilmelidir. Bu husus, kâr payı hesabında *pro rata temporis* veya *kıst-el yevm* olarak adlandırılmaktadır. Konu hakkında bkz. Çelikkaya, s. 410; Gürbüz Usluel, s. 156; Üçışık/Çelik, s. 314-315.

²⁶ Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3241.

²⁷ Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, RG. 28339, 30.06.2012.

²⁸ Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, RG 30356, T. 10.03.2018.

²⁹ Kendigelen/Kırca, N. 604. Hatırlatmak gerekir ki anonim şirkette esas sözleşme ile yüzde yirmi beşlik oranın yükseltilmesi; limited şirkette ise gerek yüzde yirmi beşin altında serbestçe bir oran belirlenebileceği gibi her iki şirkette de nakdî sermaye taahhüdünün tescil öncesi tamamen ödenmesi gereği kararlaştırılabilir. Bilgeç, s. 238-239. Kâr payının ödenmesi hükümlerinin, kanun değişikliği seyrinde unutulduğu görüşünde bkz. Badak, s. 17.

turmaktadır. Taahhüdünü tamamen veya büyük oranda ifa eden ortak ile taahhüdünü hiç yerine getirmeyen veya nisbeten daha az oranda yerine getiren ortak arasında kâr payının hesaplanması bakımından bir ayrım yapılması, adaletin ve nimet-külfet dengesinin de gereğidir. TTK m. 508'in *ratio legis*'i buradadır. Sermaye taahhüdü borçlandırııcı bir işlemdir; malvarlığının aktifini doğrudan etkilememektedir. Taahhütte bulunan ortağın, tasarruf işlemi olan ifada (ödemede) bulunması ise ortağın malvarlığının aktifinde doğrudan bir azalma meydana getirir. Ortak, kişisel malvarlığını azaltan ve şirket malvarlığını artıran ödemesi sebebiyle, kâr payı alma hakkı bakımından taahhüdünü hiç ifa etmeyen veya daha az oranda ifa eden ortağa nazaran korunmalıdır. Bu koruma, kâr payı hesaplanırken ödemelerin dikkate alınması ile oransal anlamda sağlanır.

Ödemenin taahhüde orantısı şeklinde kısaltabileceğimiz bahse konu oransallık anonim şirkette şüphesiz mevcutken, limited şirkete ilişkin hükmün lâfzında yer almamaktadır. Kanunun m. 608/2 cümlesinin ilk yarısı uyarınca şirket sözleşmesi ile aksi öngörülmedikçe limited şirkette kâr payı, esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır. Salt kanun hükmünün sözü dikkate alınırsa ve limited şirket ortaklarının pay taahhütleri için şirkete yaptıkları kısmî ödemelerin kâr payı hesabında dikkate alınması isteniyorsa bu hususun şirket sözleşmesinde kararlaştırılmasının (TTK m. 608) güvenli yöntem olacağı kanaatindeyim.

Hükmün devamı uyarınca *"ayrıca yerine getirilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarı da kâr payının hesaplanmasında itibarî değere eklenir"*. Kanun koyucunun ilk düzenlemede limited şirkette nakdî sermaye taahhütlerine ilişkin öngörüsü peşinen ve tamamen ödeme olduğundan, bahse konu hüküm de nakdî sermaye taahhütlerinin peşinen ve tamamen ödendiği kabulünden hareket etmektedir.³⁰ Bu sebeptendir ki cüm-

³⁰ Kanun'un 585. maddesinin ikinci cümlesinde sayımı yapılan hususlarda limited şirketlere bu kanunun anonim şirkete ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır ifadesi, ilk metinden bugüne yürürlüktedir. Maddeye üçüncü cümle olarak, 7099 Sayılı Kanun ile eklenen ifade ise, anonim şirkete nakdî sermaye taahhütlerinde geçerli olan kuruluş (tescil) öncesi asgarî ödeme oranının limited şirkete uygulanmayacağı hüküm altına almıştır. Cümle şöyledir: *"Ancak nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi şartı limited şirketler bakımından uygulanmaz."*. Yürürlükteki hükümler uyarınca limited şirkete kuruluş

lenin devamında ayrıca bahsedilerek orantı hesabında dikkate alınacağı ifade edilen, yerine getirilen ek ödeme yükümlülükleridir. Ek ödeme yükümlülükleri de konusu yalnızca para borcu teşkil eden kararlaştırmalardır. Kanun koyucunun kâr payının hesaplanmasında ortaklara istisnâ bir yüklenim olan ek ödeme yükümlülüklerini dahi dikkate aldığı ve fakat nakdî sermaye taahhüdünün ödenmesindeki orantıyı dikkate almayacağı düşünülemez. Burada örtülü (gerçek olmayan) boşluk söz konusudur.³¹ Kanunun açıkladığımız değişiklik seyri ve diğer gerekçelerle dürüstlük kuralına uygun yorum gereği, anonim şirketlerde olduğu gibi limited şirkette de ortağın sermaye taahhüdü için ödemelerinin kâr payı hesabında dikkate alınması gerektiği kanaatine katılmaktayız.³² İki orantıyı eş zamanlı uygulamak yönünden anonim ve limited şirketi birbirinden farklılaştırmak yönünde haklı görülebilecek bir zemin bulunmamakta olup bilâkis limited şirkette orantılardan birinin uygulanmaması haksızlık meydana getirecektir. Zira kanun koyucu, ortaklığın şirket sözleşmesine hüküm konmak suretiyle var sayılan uygulamadan ayrılmasına olanak tanımıştır.

Bir kısım ortak, sermaye taahhüdünü tamamen veya büyük ölçüde ifa etme çabası göstermiş iken diğer kısım ortak sermaye taahhüdünü ifa etmekte daha yavaş davranabilir. Bu durumda kanun hükmünün lâfzı, kâr payını hak ediş bağlamında bahse konu iki ortak türünü ayırt etmemektedir. Somutlaştırmak gerekirse, yüzde altmış pay taahhüt etmiş bir limited şirket ortağı hiç ifada bulunmamış; buna karşın yüzde kırk pay taahhüt etmiş diğer ortak payına ilişkin ifada bulunmuş olabilir. Kanun hükmünün yürürlükteki metni lâfzıyla doğrudan uygula-

veya sermaye artırımı sırasında sermayeyi salt taahhüt etmek fakat hiç ödeme yapmamak kural olarak olanaklıdır. Kurulda nakdî taahhüdün peşinen (ve tes-cil öncesi tamamen) ödenmesi mecburiyeti geçerliliğini yitirmiştir. Limited şirket hükümlerinin kurgulanmasında dayanak olan nakdî sermaye taahhüdünün tamamen ve peşinen ödenmesinin yürürlükten kaldırılması fakat buna dayanan hükümlerin yürürlüğü, sorunlar doğurması muhtemel bir olgudur.

³¹ Kendigelen/Kırca, N. 604. Aynı yönde açıklamalar bkz. Şirketler Hukuku Şerhi, Editör: Kemal Şenocak, *Cilt 4 Türk Ticaret Kanunu m. 564-644*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2023 (anılış: ilgili yazar (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 4), Çebi (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 4, s. 4358.

³² Öğretide aynı yönde görüş bildiren bazı yazarlar bkz. Rıza Ayhan/Hayrettin Çağlar/Mehmet Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, güncellenmiş ve gözden geçirilmiş 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 458; Kendigelen/Kırca, N. 604; Şener, Limited, s. 497; Çebi (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 4*, s. 4358.

nırsa sermaye taahhüdünü şirkete diğer ortaklara nazaran erken ödeyen, şirketi finansmana kavuşturan ve edimini yerine getiren bu ortak da edimin ifasına hiç başlamamış veya nisbeten az ifada bulunan ortak da kâr payını toplam sermayeye oranla alacaktır. Bahse konu hüküm, lâfzı ile yetinilerek uygulanırsa adalet anlayışına, nimet-külfet dengesine ve sermayenin korunması ilkelerine aykırı uygulama yaratmaya elverişlidir. TTK m. 608/2 hükmü sözüyle değil; kanun koyucunun limited şirkete ilişkin bütüncül bakış açısı gözetilerek anonim şirketlerde olduğu gibi TTK m. 508 kıyasen uygulanmalıdır.³³ Sermayenin korunabilmesi için öncelikle yerine getirilmesinin takip ve temini gerekmektedir. Sermaye taahhütlerinin ifasının sağlanmasına yönelik birtakım doğrudan düzenlemelerin varlığı yanında ifaya önem atfedilen bir boyut da konumuz özelinde kâr payı dağıtımında ödemeye orantıdır.³⁴

2. Pay Sahibinin Sermaye Payının Toplam Sermayeye Orantısı

Kuruluştan veya sonradan tek kişilik anonim ve limited şirketler (tek kişi ortaklığı) hariç diğer şirketler genellikle pay taahhüt eden birden fazla ortak (pay sahibinden) oluşur. Şirkete pay taahhütleri birden fazla kişiden kaynaklanır ve ortak sayısı kadar ödeme birleşerek şirketin toplam (esas) sermayesini oluşturur. Bu esastan hareketle sermaye şirketlerinde geçerli olan, hakların sermaye payına oransallığı (*pay kadar hak*) ilkesi açıklanabilir. Pay sahibinin şirket sermayesinde oransal anlamdaki payı, paya oranlı malvarlıksal hak olan kâr payında da önem arz eder. Söz gelimi şirketin yüzde yirmi pay sahibi olan ve taahhüdünü tamamen ifa etmiş ortak, kural olarak dağıtılacak kârın da yüzde yirmisini elde edecektir.

B. Kâr Payı Dağıtılmaması Durumu

Kâr payı alma hakkının birtakım koşullara bağlılığı yukarıda kısaca ifade edilmiştir. Şirketin belirli bir dönem (yıl) sonunda kâr elde etmesi, ayrılacak ve yapılacak ödemeler düşüldükten sonra dağıtılacak kâr bulunması temel esastır. Ancak dağıtılacak kârın varlığı, kâr payının her durumda kesinlikle dağıtılacağı veya dağıtılması

³³ Şener, Limited, s. 497; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 458; Kendigelen/Kırca, N. 604.

³⁴ Benzer açıklamalar bkz. Şener, Limited, s. 498.

gerekliliği/zorunluluğu anlamına gelmemektedir.³⁵ Kâr payının hesaplanması ve dağıtımı, genel kurulun bu yönde bir karar almasına bağlıdır. Genel kurulun aldığı dağıtım kararı ile ortaklar, şartsız bir alacak hakkı niteliğinde kâr payı hakkını elde eder.³⁶ Eş deyişle, genel kurulun kâr dağıtımı yönünde kararına rağmen kâr payı ödenmemesi durumunda ortak, şirkete karşı sahip olduğu alacak hakkını dava ve icra takibine konu edebilir.³⁷

Yıllık kâr üzerinde tasarruf, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesi ve yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması, genel kurulun devredilemez yetkisindedir (TTK m. 408/2-d; m. 616/1-e). Dolayısıyla, kâr payının mevcudiyetine rağmen genel kurulun kâr payı dağıtılmaması yönünde bir karar alması olasıdır. Kâr payının kısmen veya tamamen dağıtılmamasına ilişkin karar ile dağıtılmayan kısım yedek akçelere eklenir.

Kâr payı alma hakkı önündeki temel sorun, hakka şartsız bir alacak hakkı niteliği kazandırılması için gereken genel kurul kararının alın(a) mamasındadır. Uygulamada şirketlerin kâr payı dağıtmak istemediği; kârın tamamen veya yüksek oranda yedek akçelere aktarıldığı yaygın görülmektedir. Zira mümkün olduğunca yüksek kâr elde edip bunu bünyesinde tutmak şirketin menfaatine iken, mümkün olduğunca yüksek kâr payı elde etmek isteyen ortaklar bakımından aynı durum bir menfaat çatışması yaratmaktadır.³⁸ Bahse konu uygulama çoğunluk pay sahiplerinin isteklerine paralel ve iradesine uygun bulunabilirse de, şirkette küçük pay sahibi olup kâr payı beklentisindeki ortağın menfaatini etkilemektedir. Bu uygulama, sermaye şirketlerinde genel kurul kararı alınmasında etkisini gösteren “*payı oranlı oy ve söz hakkı*”nın bir tezahürü olarak, oransal anlamda çoğunluk ve yönetimden pay sahiplerinin istekleri lehine ve fakat azlık pay sahipleri aleyhine bir genel kurul kararı

³⁵ Çelikboya, s. 103; Şener, Limited, s. 500. Şener, *Değerlendirilmesi*, s. 221.

³⁶ Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3221; Şener, Limited, s. 499; Gürbüz Usluel, s. 191.

³⁷ Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3224.

³⁸ Birsnel, s. 3; Fatih Aydoğan, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Ödenmesine Mahkemece Karar Verilip Verilemeyeceği Meselesi”, *Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar)* 20 Ekim 2017, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 115-127, s. 115.

ile şirket iradesine yansımaktadır. Söz konusu genel kurul kararı, diğer koşul vakıalar bakımından şeklen hukuka uygun görülebilir. Fakat, duruma genellikle eşlik eden/etmesi gereken (haklı) sebep bulunmaksızın uzun süredir kâr dağıtmama olgusu ile, başta dürüstlük kuralına aykırılık gündeme gelebilir. Özetle, kârın ne kadarının dağıtılacağı ve ne kadar bakiyenin yedek akçelere ayrılacağı pay sahiplerinin iradelerinden meydana gelen genel kurulun yetkisinde olduğu kadar, kâr payı dağıtmama yönünde karar alınması da genel kurulun yetkisindedir. Ancak, pay sahipleri yapısının (çoğunluk, yönetim ve azınlık) genel kurulda başka yönde karar almaya imkân vermemesi ve karara katlanılmasının dürüstlük kuralı gereği beklenemeyecek haklı sebepten yoksun uzun süre devam etmesi durumuna müdahale edilmek gereği doğmaktadır. Bu müdahale ile çözüm, sorunun kaynağı durumundaki genel kurulun kendisinden gelememektedir.

TTK m. 622 gereği kanunun anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümleri kıyas yoluyla limited şirketlere de uygulanacağından iptal sebeplerinin düzenlendiği m. 445 önem arz etmektedir. Ortakların, kâr payı dağıtılmama veya cüz'î oranda dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı bulunmaktadır.³⁹ İptal davası haklı görülürse mahkeme kararı ile genel kurul kararının iptaline hükmedilir. Ancak iptalin ilerisine geçerek mahkeme tarafından bir kâr payı hesabı ve dağıtımına hükmedilmemektedir. Mahkeme tarafından haksızlığı tespit edilen genel kurul kararının iptali ile yetinilmesi⁴⁰ ve genel kurulun yerine geçi-

³⁹ Bahtiyar, s. 249; Şener, *Değerlendirilmesi*, s. 221 vd. Bir kararında Yargıtay, davacı şirket ortağının ortak olduğu süre boyunca kendisine şirket tarafından hiç ödeme (*kâr payı dağıtımı*) yapılmadığı gerekçesiyle payına düşen alacağın ödenmesi yönündeki talebini yönetim kuruluna veya genel kurula getirmeksizin doğrudan dava açtığı bir somut olayda davanın reddine, talebini önce şirket genel kuruluna götürmesi ve reddi hâlinde iptal davasına konu edilebileceğine hükmetmiştir. Karar bkz. Y. 11. HD, E. 2016/4674, K. 2017/3831, T. 19.06.2017. Karar özetine yer veren bkz. *Yargıtay TTK İlişkin Kararlar 2017*, s. 291.

⁴⁰ Güncel uygulamada kâr payı alacağının doğması için, genel kurul kararının iptali yönündeki mahkeme kararı üzerine genel kurulun tekrar toplanarak, mahkemece verilen iptal kararının gerekçeleri de dikkate alınarak kâr dağıtımı yönünde tekrar karar vermesi gerekmektedir. Bkz. Çelikboya, s. 498. Genel kurulun tekrar toplanıp dağıtım kararı almasına dek, net dönem kârı şirket malvarlığında tutulacak ve *de facto* yedek akçe niteliği taşıyacaktır. Eş deyişle, tekrar toplanılarak mahkeme kararına ve hukuka uygun bir dağıtım kararı alınana kadar hukuken ayrılama-

lererek karar verilememesi, ilgili ortaklar bakımından sorunu çözüme ulaştırmayan bir durumdur. Öyle ki, anonim şirketin haklı sebeple fes-hi davası açma hakkı bulunmayan, dolayısıyla, mahkemenin ilgili pay sahibinin ayrılması veya alternatif çözümlere de karar veremeyeceği⁴¹ durumlarda bahse konu azlık teşkil etmeyen pay sahibi bir çıkmazda kalır. Zira bu pay sahibi grubu, ne şirketten ayrılabilir ne de bir pay getirisi elde edebilir. Anonim şirkette azlık teşkil eden pay sahipleri kesiminin, Kanun'un 411. maddesinden aldıkları yetkiyle genel kurulu tekrar karar almak üzere toplantıya çağırması da çözüme müessir gücü azlığa vermekten uzaktır.

Şirketin kâr dağıtmayıp bu değeri kendi finansmanına kullanması ile ortaklarına kâr payı dağıtarak onların yatırım ve getiri alanına bırakması, çatışan menfaatlerdir. İlk durum, şirketi finansal risk ve zararlara dirençli hâle getirmesi muhtemel bir karar iken şirket ortaklarını kâr payı ve bununla yapabilecekleri yatırım ve getirilerden yoksun bırakır. İkinci durum ise tersi bir sonuç verir.⁴² "*Kâr payı ile yedek akçeler arasında ilgi*" kenar başlığıyla Kanun'un 523. maddesinde genel kurulun, kâr payı dağıtmayacak veya kısıtlayacak ise kararında gözetmesi gereken gerekçeler düzenlenmektedir. İlk fıkra genel esası ifade etmekte olup kanunî ve sözleşmesel (zorunlu ve ihtiyarî) yedek akçeler ayrılmadıkça kâr payı belirlenemeyeceğini ortaya koymaktadır. Konumuz bakımından ağırlıklı önemi haiz ikinci fıkrada ise şirket sözleşmesinde öngörülmeyp genel kurul kararı ile yedek akçe ayrılmasının koşulları düzenlenmektedir.⁴³ Genel kurul ya aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse veya bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımını yönünden haklı görülüyorsa, kanunda ve esas sözleşmede öngörülenlerden başka yedek akçe ayrılmasına da

yan yedek akçe fiilen ayrılmış olacaktır.

⁴¹ Erdem (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3572 vd.

⁴² Sayılğan (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3493-3494.

⁴³ Öğretide "*olağanüstü yedek akçe*" olarak da adlandırılan tür hakkında bkz. Sayılğan (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3494-3495.

Limited şirket bakımından karşılık gelen düzenleme TTK m. 608/3; daha farklı ifade edilmiş ve farklı (daha ağır) koşullara bağlanmıştır. Söz gelimi, "zararların karşılanması için gerekli"liğin dahi şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmeye bağlanması, paralel hükümler arasında isabetsiz bir fark yaratmaktadır. Benzer görüşte bkz. Kendigelen/Kırca, N. 613.

karar verebilir. Kaynağı ne olursa olsun varlığı ile kâr payı alma hakkını sınırlandırdığından yedek akçenin, konumuz odağında genel kurul kararı ile ayrılan türünde iptal yaptırımı ile karşılaşmayacak bir karar alınabilmesi için m. 523/2'deki iki sebebi somut dayanaklar ile gerekçelendirmek gerekir.⁴⁴ Alınması keyfilikten uzak bir gereklilik ağırlığına ulaşmış bu kararın dürüstlük kuralına uygun olması⁴⁵; şirketin ve yönetimin faaliyet geneline bakıldığında çelişkili davranış yasağına aykırılık teşkil edecek bir harekete rastlanmaması ve küçük pay sahiplerini zarara uğratma amacı taşımaması da aranır.⁴⁶

Genel kurulda kâr dağıtmama veya cüz'î dağıtım yönünde alınan kararın mahkeme tarafından iptal edildiği durumlarda mahkemenin kârın dağıtımına karar verip veremeyeceği hususu öğretide tartışmalıdır. Öğretide, mahkemenin genel kurulun yerine geçerek kâr dağıtımına karar verip veremeyeceği sorusuna yönelik ağırlıklı görüş; genel kurulun devredilemez görev ve yetkisinden (TTK m. 408/2-d, m. 616/1-e) sayılan hususlarda mahkemenin şirket yerine geçerek karar vermesinin uygun olmadığı yönündedir.⁴⁷ Karşıt ve azınlık görüş, yet-

⁴⁴ Madde hükmünde sayılan iki şart hakkında detaylı örnekler veren bkz. Ünal Tekinalp(Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, güncelleştirilmiş 15. Bası, *Vedat Kitapçılık*, İstanbul 2023 (Ortaklıklar Hukuku II), N. 1533a. Yazar, "tüm pay sahiplerinin menfaati" şartının program ve projelerle somutlaşması gerektiğini; şayet böyle değilse kâr dağıtmayarak azınlığı sıkıntıya sokmak için verilmiş bir karar olarak nitelendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Açıklamalar, ciddi somut kanıtlarla ikna edici biçimde ortaya konulamayan, sözde ve soyut kalan gerekçelerle olağanüstü yedek akçe ayrılmması gerektiği üzerinde toplanmaktadır. Eş deyişle gerekçesi bu açıklamaları sağlamayan olağanüstü yedek akçe ayırma kararları iptale tâbidir.

⁴⁵ "...bakiye kârın gerek bulunması hâlinde dağıtılmayıp, yedek akçeye ayrılması mümkün bulunmaktadır. Ancak, anonim ortaklık yasada öngörülen bu hakkı keyfi şekilde kullanmak yetkisine sahip değildir. Genel kurul bu yolda takdir hakkını kullanırken, objektif iyi niyet kurallarına uygun davranmalıdır. İptali talep edilen genel kurul kararında bu yönde somut bir gerekçe ise gösterilmiş değildir. Yargılama esnasında şirket vekilince bu konuda gösterilen gerekçenin isabetli olup olmadığının mahkemece, şirket kayıtları üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucu ile değerlendirilmesi gerektiğinden..." bkz. Y. 11. HD, E. 2005/6096, K. 2005/6565, T. 21.06.2005. Kararın gereklilik ve geçerliliğini dayanaklarıyla ispat yükünün şirket üzerinde olduğu hakkında bkz. Y. 11. HD, E. 2005/10060, K. 2006/13738, T. 21.12.2006.

⁴⁶ Sayılan unsurlar hakkında açıklamalar bkz. Sayılğan (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3498-3499.

⁴⁷ Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3227 dn. 33'te yer verilen yazarlar; Türk, s. 562; Şener, *Limited*, s. 500; Kendigelen/Kırca, N. 607; Özlem İlbasmış Hızlısoy, *Anonim*

kinin devredilmez oluşunun şirketin bir diğer organına (örneğin yönetim kuruluna) karşı anlam ifade ettiğini ve mahkemenin bu yönde bir karar vermesine engel olmayacağı şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir.⁴⁸ Yönetim kurulu üyelerinin ibrası hakkında karar verilmesi genel kurulun devredilmez yetkisi iken aynı yorumdan hareketle mahkemeden ibra yönünde karar verilmesinin istenmesi olanaklıdır.⁴⁹ Bu görüşe göre, kâr dağıtımına yönelik genel kurulun devredilemez yetkisi, mahkemelerin kâr dağıtımına hükmetmesine engel olarak görülmemelidir.⁵⁰

Ağırlıktaki öğreti yazarlarına göre kâr dağıtımına yönelik alınmış bir genel kurul kararı bulunmadığı sürece kâr payı, bağımsız (talep ve takip edilebilir) bir alacak hakkı hâline gelmemektedir.⁵¹ Hakkın hukuk düzenince tanınma ve korunmasını başlatan, bu yöndeki genel

Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 105-106; Gürbüz Usluel, s. 73 dn. 230 (yer verilen Türk hukuku ve yabancı öğreti yazarları).

⁴⁸ Çelikboya, s. 528; Aydoğan, s. 123.

⁴⁹ Y. 11. HD, E. 2015/2459, K. 2015/8041, T. 10.06.2015. Karara yer veren bkz. Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3228 dn. 36. Aynı yönde açıklamalar bkz. Çelikboya, s. 518-519.

⁵⁰ Yılmaz (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 3*, s. 3228 dn. 35. Türk öğretisinden iki yazara (*Aydoğan, Pulaşlı*) atıfta bulunulduktan sonra İsviçre öğretisinden *Böckli*'nin görüşüne yer verilerek, özellikle azlığın korunması adına kâr dağıtımı hususunda mahkemelerin çekingen davranmaması gerektiği ifade edilmiştir.

İsviçre Federal Mahkemesi'nin; şirket yönetiminin (çoğunluğun) iş kararının stratejik ve ticarî özerkliğine vurgu yapan köklü görüşü müdahale etmeme (*Nichteinmischungs-*) doktrininin kâr payı alma hakkını neredeyse ortadan kaldıran çoğunluk/yönetimler lehine bir kalkan gibi haksız bir uygulamaya çekildiği görülmüştür. Bahse konu görüşün mutlak bir ilke görülmemesi gerektiği anlayışı ağırlık kazanmış, hattâ bu anlayış içtihadı yansıtmıştır. Zürih Ticaret Mahkemesi 1974 yılında, (yönetim kurulunun) kâr dağıtımı önerisinin gerçekleşen ve beklenen faaliyetler dikkate alınarak makûl değerlendirmeler ışığında belirlenmesi, yıllık kârın güvenilir biçimde ortaya konulması ve manipülatif biçimde gizlenmemesi gerektiğine içtihat etmiştir. Özetle, "*pay sahibi, hiç temettü dağıtılabileceğini kabullenmelidir*" gibi bir ifade savunulamaz. Açıklamalar için bkz. Peter Böckli, *Schweizer Aktienrecht mit Fusionsgesetz, Börsengesellschaftsrecht, Konzernrecht, Corporate Governance, Recht der Revisionsstelle und der Abschlussprüfung in neuer Fassung unter Berücksichtigung der angelaufenen Revision des Aktien- und Rechnungslegungsrechts*, 4. Auflage, *Schultess Verlag*, 2009, §12 N. 512-513, ve mahkeme kararı dn. 1187.

⁵¹ Gürbüz Usluel, s. 191; İlbasmış Hızlısoy, s. 106; Üçışık/Çelik, s. 366; Yağmur, s. 145. İsviçre öğretisinde de çoğunlukta bu görüşü savunanlara yer veren bkz. Çelikboya, s. 500-501.

kurul kararının varlığıdır.⁵² Yargıtay da uzun yıllardır benzer gerekçeler ile mahkemenin müdahalesini kabul etmeme yönünde sorunu çözmeyen içtihadında devamlıdır.⁵³ Görüşün temel argümanları şöyle

⁵² Aynı yönde bkz. Y. 11. HD, E. 2020/5342 K. 2021/4364 T. 24.05.2021; Y. 11. HD, E. 2019/4158 K. 2021/3719 T. 15.04.2021; Türk, s. 488; Ahmet Türk, “Hukuka Aykırı Olarak Bilançoda Kârın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, 1998, (sayfa bilgisi bulunamamıştır fakat açık erişimdir bkz. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/789917>)(Kârın Düşük Gösterilmesi), s. 6; Bahtiyar, s. 249.

Öğretide Çelikboya’ya göre, kâr payının bir alacak hakkı olarak doğumunda kural olarak genel kurulun kâr dağıtım kararı gerekmekte ise de bazı hâllerde alacak hakkının mahkeme kararı ile doğması olanaklıdır. Kanunun 531. maddesi uyarınca açılan haklı sebeple fesih davasında mahkemenin alternatif çözüm olarak kâr dağıtımına karar vermesi bu bağlamda kâr payı alacağının mahkeme hükmü ile meydana gelmesine örnektir. Katıldığımız bu görüşe yer veren Çelikboya, s. 128; Beste Atila, *Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi Davasındaki Fesih Dışı Çözüm Yolları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 99-101.

⁵³ “Mahkeme yasaya ve anasözleşmeye aykırı kararı iptal ettikten sonra genel kurulun yerine geçerek yasaya ve anasözleşmeye uygun karar vermeye yetkili değildir.” Karar bkz. Y. 11. HD, E. 1980/4969, K. 1980/5245, T. 13.11.1980. “Davacı limited şirket ortağı kâr payının dağıtılmasını istemiş ... TTK’nın 616/1-e maddesi uyarınca kâr payı hakkında karar verilmesi genel kurulun devedilemez yetkileri arasında olduğundan kâr payı dağıtılmasına dair bir genel kurul kararı olmadan kâr payının mahkemeden dava yoluyla istenemeyeceği gerekçesiyle davanın reddi gerekirken...” Y. 11. HD, E. 2015/5256, K. 2015/12736, T. 30.11.2015. Bir diğer kararında Yargıtay, ortaklar genel kurulunda kâr payı dağıtımını yönünde karar verilmedikçe bir ortağın dava yoluyla kâr payı talebinin mümkün olmadığına içtihat eden ilk derece mahkemesi kararını onamıştır. “davacı; davalı şirkette %30 pay sahibi olduğunu, şirketin ana sözleşmesi ve TTK hükümlerine aykırı olarak bugüne dek kâr payı dağıtımını yapmadığını, şirketin yıllık cirosunun 4-5 milyon TL civarında olduğunu, şirketin yıl sonunda kâr elde etmemesinin mümkün olmaması ve davacının sözlü taleplerine rağmen kâr payı dağıtımını yapmayarak direngen hale geldiğini ileri sürerek şirkete ortak olduğu tarihten dava tarihine kadar alması gereken kâr payının tespiti ile ödenmesini ... talep ve dava etmiştir. ... limited şirketlerde ortaklar genel kurulu karar vermedikçe bir ortağın dava açarak kâr payı istemesinin mümkün olmadığı, kâr payı alacağının şirketin ortaklar genel kurulunun bu yönde bir karar alması ile muaccel olacağı, davalı şirketin kâr payı dağıtımına ilişkin alması olduğu bir karar bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. ... bölge adliye mahkemesince davacının kâr dağıtılmayan süreçte genel kurul kararları aleyhine iptal davası açması mümkün iken bu yola başvurmadan uzun süre bekleyerek ve ihtilâf çıkarmadan şirketin 22 yıldır kâr dağıtmamak suretiyle direngen hâle geldiğini ileri sürmesinin dinlenmeyeceği gerekçesiyle istinaf istemi esastan reddedilmiştir. ... İlk derece mahkemesi kararında bir isabetsizlik bulunmadığından bölge adliye mahkemesi kararının onanmasına ...” Y. 11. HD, E. 2018/1646, K. 2019/3328, T. 30.04.2019. Aynı yönde bkz. Y. 11. HD, E. 2019/1311, K. 2019/7736, T. 02.12.2019; Y. 11. HD, E. 2020/1377, K. 2021/495, T. 27.01.2021. Kararlara yer veren bkz. Şener, Değerlendirilmesi, s. 210 vd. Bir başka

özetlenebilir: Kâr dağıtımına karar vermek yetkisi genel kurulun devredilemez yetkilerindendir. İptal davası hukukî nitelik bakımından genel kurul kararını bozucu yenilik doğuran bir karardır, sadece mevcut hukukî durumu ortadan kaldırır, bu sebeple hâkimin yeni işlem tesisine olanak vermez. İptal davası açmak hakkı ve davanın sonucu, pay sahibini nihaî amacına ulaştırmada yetersiz ise de azlık pay sahiplerine tanınan haklı sebeple fesih *ve alternatif çözümler* davası (m. 531) bu bağlamda yeterli korumayı sunmaktadır. Küçük pay sahiplerine dava olanağı tanınması şirketin malî yapısını bozucu ölçüde dağıtımlar sonucu şirketin aleyhine sonuçlara yol açabilecektir.

Türk öğretisinde azınlık görüş mensubu olarak mevcut sorunu makalesi ile detaylandıran, birçok yönden isabetli bularak katıldığımız *Karahan*, atıfta bulunulan makalesinde görüşünün gerekliliğini dayanakları ile ifade etmiştir. Yazarın makalesinde yer verdiği üzere öğretilde, mahkemenin müdahale (genel kurul yerine karar alma) yetkisini kabul etmeyen ve kabul eden görüşler bulunmaktadır. Yetkiyi kabul etmeyenler; küçük pay sahiplerinin şirkete çokça yöneltebilecekleri davalar sebebiyle tüm kârın dağıtılması sonucuna varabilecek taleplerinin, ortaklığa malî yapıyı mahvedecek düzeyde zarar vereceği görüşündedir. Ancak bu görüşteki yazarların argüman olarak sundukları, *küçük pay sahiplerinin azlık teşkil etmek kaydıyla zaten haklı nedenle fesih davası olanağına sahip bulunmaları*, azlık niteliğinde paya sahip olma-

güncel kararında Yargıtay, “ortaklık genel kurulunun kar payı dağıtımına ilişkin bir kararının mevcut olmadığı, kar payı dağıtılması konusunda karar vermeye genel kurulun yetkili olduğu, pay sahibinin kar payına haksız müdahale edilmesi halinde karın ödenmesini mahkemeden talep edilmesine imkan sağlayacak yasal bir dayanak bulunmadığı, davalı şirketin talep edilen yıllarda herhangi bir kar elde etmediği gerekçesiyle, davanın reddine karar” vermiştir. Bkz. Y. 11. HD, E. 2015/8238, K. 2016/3141, T. 21.03.2016 (corpus.com.tr, e.t. 28.03.2025 11.41). Benzer içerikte karar alıntılarına yer veren ve Yargıtay içtihadının çoğunlukla mahkemenin müdahale yetkisini reddeden bu yönde olduğu hakkında bkz. Aydoğan, s. 117.

Yargıtay’ın karşı yönde bir içtihadı da bulunmaktadır: “ ... Dava, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali istemine ilişkindir. Mahkemece yukarıda yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmiştir. Her ticaret şirketi gibi anonim şirketin nihai amacı kar elde etmek ve bunu dağıtmak olup anonim şirketin kar elde etme ve dağıtma nihai amacından doğan pay sahibinin kar payı hakkı da bir vazgeçilmez haktır. Bu çerçevede anonim şirketin pay sahiplerine dağıtılabilecek karı bulunuyorken iyiniyet kurallarına aykırı olacak şekilde uzunca bir süre dağıtılmaması ya da yetersiz dağıtılması halinde pay sahibi bu hakkını mahkeme aracılığıyla talep edebilecektir...” Y. 11. HD, E. 2015/14100, K. 2016/8853, T. 01.12.2016. Karara yer veren bkz. Aydoğan, s. 118.

yanların haklarını nasıl elde edecekleri bakımından, yazarın da isabetle belirttiği üzere yetersiz ve cevapsız kalmıştır.⁵⁴

Mahkemenin müdahalesini kabul eden görüş azınlık görüşü, genel kurul kararını iptal eden mahkemenin kârın dağıtılması hususunda da istisnâi yetkiyi haiz bulunabileceği yönündedir.⁵⁵ Görüş yazarlarına göre genel kurul, meydana gelen kâr üzerinde tamamen bir karar ve tasarruf serbestisine sahip değildir.⁵⁶ Genel kurulun tespit edilen kârı keyfî biçimde dağıtmaktan kaçınmasını hukuk düzeni korumamalıdır. İptal davasının kararı geçersiz kılmakla kalması fakat hukukî meseleyi çözmeyp çözümün yine aynı organdan beklenmesi, birbirini izleyen sayısız ve faydasız iptal davalarını beraberinde getirecektir. Bu görüşün doğrudan kanunî dayanağı bulunmamaktadır. Ancak İsviçre Federal Mahkemesi'ne göre, kısmî iptal içeren kaçınılmaz ve istisnâî durumlarda, alınması gerekli kararı mahkemelerin organa dolaylı yoldan dayattığı (empoze ettiği) görülmektedir.⁵⁷ Çeşitli sebeplerden iptal edilen genel kurul kararı, uzun zaman almış bir yargılama ve bekleyişin sonucudur. Sorunun düzeltilmesi, tekrar genel kuruldan beklenir ise, ve yeni bir karar alınmaz yahut yeni karardan beklenen makûl ölçüte uyulmaz ise mağduriyetle geçen bu süreç; ne usûl ekonomisine ne de pay sahiplerinin haklarının korunmasına uygundur.⁵⁸ Tüm açıklanan gerekçelerle istisnâî (sınırlı) müdahale yetkisini mahkemeye tanıyan görüşe katılıyor fakat yorumun kanunî temelden yoksunluğunu da yineliyoruz.⁵⁹ Yargıtay'ın, şirke-

⁵⁴ Karahan, s. 22.

⁵⁵ Çelikboya, s. 504 vd.

⁵⁶ Genel kurulun, kanun koyucunun tanıdığı takdir yetkisini objektif iyi niyet kuralına uygun kullanması gerektiği ve objektif iyi niyete uygun kâr dağıtımı yapılması gerektiğinden söz eden bkz. Yağmur, s. 137. Kanunda bir hükümle "düzenli" bir kâr payı dağıtımından söz edilmiyor ise de esas ve kural olanın düzenli şekilde kâr dağıtımı olduğunu ifade eden bkz. Veliye Yanlı, "Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı", *BATİDER*, C. 30, S. 1, 2014, s. 5-32, s. 30-31.

⁵⁷ Karahan, s. 22-23.

⁵⁸ Aynı yönde açıklamalar bkz. Yağmur, s. 138.

⁵⁹ Çelikboya, s. 516. Yazarla aynı kanaati taşıyarak, kanunî dayanaktan yoksunluğun, mahkemenin yetkisinde zorunlu-kurucu bir etkisinin de bulunmadığını ifade etmek gerekir. Zira şirket organının şirket tüzel kişiliği adına toplanarak ve şirkete izafeten vereceği karar hukuka aykırı ise mahkemenin hukuku uygulayarak ve yine şirket organı yerine geçerek şirket iradesini istisnaen oluşturmasında sorun görülmemelidir.

tin haklı sebeple feshi davası ile önüne gelen uyuşmazlıklarda alternatif çözüm kapsamında mahkemece kâr payı dağıtılmasına içtihat ettiği az sayıda karar bulunmakta ise de belirttiğimiz üzere bu kararlar kâr payının doğrudan mahkeme eliyle tespit ve hükmedilmesi anlamında yorumlanmaya uzaktır. Bu içtihat, fesih yerine alternatif çözüm mahiyetindedir.⁶⁰

İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararına da yansıdığı üzere anonim şirketler hukukunun reformuna ilişkin Fransız parlamentosundaki tartışmalarda, mahkeme kararını çoğunluk (genel kuruldaki pay sahipleri) kararının üzerine koymamak gerektiği; zira bu durumda karar yetkisi ile sorumluluk arasındaki birliğin bozulmuş olacağı; alınan kararların sorumluluğunun genel kurula ait olduğu ve hiçbir zaman hâkime devredilemeyeceği ifade edilmiştir. Bu nedenle çoğunluk kararları esas itibarıyla kesin niteliktedir ve *hâkim ancak genel kurulun makûl değerlendirmelerin çerçevesini keyfî şekilde aştığı durumda müdahale edebilir*.⁶¹ İctihadın hem genel hem son kısım açıklamalarından varılabileceği üzere, genel kurulun makûl değerlendirme çerçevesini keyfî, ölçüsüz ve dayanaksız biçimde aşması durumunda mahkeme müdahalesi gerekli hâle gelir.

C. Pay Sahiplerinin Çözüm Yolları

Türk hukukunda, genel kurulun kâr payını dağıtımdan haksız ve sebepsizce imtinâ eden kararlarına karşı pay sahiplerinin başvuracağı özel bir çözüm yolu düzenlenmemiştir. Ancak pay sahipleri genel kurul kararının iptali davası ile “şirketin haklı sebeple feshi veya alternatif çözümler” davası (TTK m. 531 ve 636/3) açmak hakkını haizdir. Bu ve aşağıda tartışılacak diğer çözüm yolları birlikte, kâr payı beklenti-

⁶⁰ ...“Her ticaret şirketi gibi anonim şirketin nihai amacı da kar elde etmek ve bunu dağıtmak olup anonim şirketin kar elde etme ve dağıtma nihai amacından doğan pay sahibinin kar payı hakkı da bir vazgeçilmez haktır. Bu çerçevede anonim şirketin pay sahiplerine dağıtılabilecek karı bulunuyorken iyiniyet kurallarına aykırı olacak şekilde uzunca bir süre dağıtılmaması ya da yetersiz dağıtılması halinde pay sahibi bu hakkını mahkeme aracılığıyla talep edebilecektir.”... Karar için bkz. Y. 11. HD, E. 2015/4504, K. 2015/12980, T. 03.12.2015 (lexpera.com.tr). Karara yer veren ayrıca bkz. Aydoğan, s. 118.

⁶¹ BGE 93 II 393 S. 403 (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F93-II-393%3Ade&lang=de&type=show_document#) (e.t. 26.09.2025).

sindeki pay sahiplerini şirket karşısında edilgen bir konumdan çıkarıp etken bir konuma geçirmektedir.⁶²

1. Azlık Pay Sahiplerinin Çözüm Yolları

Azlık nitelmesi ile anonim şirketler hukukunda orana dayalı bir pay sahipliği statüsü kastedilmektedir.⁶³ Bu niteliği haiz pay sahibi kesimine verilmiş haklı sebeple fesih davası açma hakkı (TTK m. 531), azlık teşkil etmeyen pay sahiplerine tanınmamıştır.⁶⁴ Kanun'un 531 ve 636/3 maddelerinde düzenlemesini bulan anonim ve limited şirkette haklı sebeple fesih davası; anonim şirkette azlık tâbir edilen sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahipleri kesimine; limited şirkette ise her ortağa tanınmıştır. Böylece, haklı sebebe dayanan ve şirketin diğer ortakları veya çoğunluğu ile uzlaşamayan her ortağa, payının gerçek değerinden satılıp ayrılmak/çıkmak olanağı tanınır (TTK m. 636/3). Anonim şirket bakımından azlık ve üzerinde pay sahipleri ile limited şirketin her bir ortağı, kâr payı hakkında genel kurulun kâr dağıtmama veya cüz'î dağıtma yönünde verdiği kararlarına dayalı şirketin haklı sebeple feshi davası açabilir. Kâr dağıtmama veya cüz'î dağıtma olgusunun davacı taraf bakımından dürüstlük kuralına aykırı bir haklı sebep ağırlığına vardığını ispata yarayacak vakıalar sunulmalıdır.⁶⁵ Fesih veya feshi önleyecek tatminkâr diğer bir çözüm mahkemece takdir edilecektir.

⁶² Çelikboya, s. 468.

⁶³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II*, N. 1563a; Çelikboya, s. 302, 308-309.

⁶⁴ Karahan, s. 25.

⁶⁵ Kanunda haklı sebep etraflıca açıklanmamış olup madde gerekçesinde bu kavramın niteliklerinin yargı kararları ve öğretiye bırakıldığı ifade edilmiştir. İnceleme konusu özelinde örnek teşkil etmesi bakımından İsviçre öğretisinin haklı sebep saydığı bazı hususların sayılmasında yarar görüyoruz. Azlık veya bireysel pay sahibi haklarının devamlı ihlâli, dağıtılan kâr payının düzenli ve haksız biçimde azaltılması, şirketin finansal durumu olanak verdiği hâlde hiç kâr payı dağıtılmaması ve kârın yedek akçeye aktarılması, sürekli ve uzun süre boyunca kâr payı dağıtılmaması, kârın yüksek ücret veya menfaatler şeklinde yöneticiler arasında dağılması (ödenmesi) suretiyle pay sahibinin kârdan mahrum bırakılması gibi birçok örnek, çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasına dayanan haklı sebep örnekleridir. Bkz. Badak, s. 278-279; Ercüment Erdem, "Limited Şirketlerde Haklı Sebeple Fesih" (internet sayfası makalesi: <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/limited-sirketlerde-hakli-sebeple-fesih>), 2014, "Haklı Sebep Kavramı" başlığı; Çelikboya, s. 552 vd.

Kararda, çoğunlukla fesih yerine davacı pay sahiplerine paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenmesi ve davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına, yahut duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedilecektir. Bilindiği üzere şirketin feshinde, feshin son çâreliği ve şirketin mümkün olduğunca devam etmesi ilkeleri gözetilmektedir.⁶⁶ Haklı sebep muhakemesi yapılırken TTK m. 519/2-c hükmüne değinilmelidir. *Tekinalp'e* göre, anılan hükümle pay sahiplerine her yıl en az yüzde beş oranında kâr payı dağıtımı zorunlu hâle getirilmiştir.⁶⁷ Şayet görüş haklı bulunursa, kâr edilen her yıl en az yüzde beş kâr payının dağıtılmaması, veya net kârın miktarına oranlandığında sadece yüzde beş kâr payı dağıtımının mukayese edilemez ölçüde az-sembolik kaldığı durumlar, haklı sebebin meydana gelebileceği durumlara örnek sayılabilir.⁶⁸ Öğretide ağırlıklı savunulan diğer görüş kısaca, her yıl asgarî yüzde beş kâr payı dağıtmak zorunluluğunu öngören bir hükmün kanunda bulunmadığını; bu

⁶⁶ Şener, Değerlendirilmesi, s. 716; Erdem, “*Hâkimin Hükmedebileceği Diğer Olanaklar*” başlığı. Yargıtay bir kararında, kâr payı dağıtılmama olgusunun TTK m. 636/3 anlamında şirketin feshi için haklı sebep kabul edilemeyeceğini içtihat etmiştir. Zira bu durumda ortağın genel kurul kararının iptali davasıyla hukuka aykırılığı ortadan kaldırılabile olanağı vardır; haklı sebeple fesih davasının talî niteliği gereği fesih olanaklı değildir yönündeki karar için bkz. Y. 11. HD, E. 2015/3906, K. 2015/10313, T. 12.10.2015. Karara katılmıyoruz. Genel kurul kararının iptali davası her durumda ortağın maruz kaldığı haksızlık durumunu sona erdirmeye yeterli gelmeyecektir. Özellikle çalışmada değinildiği üzere çoğunluğun süreklilik kazanmış kâr payı dağıtmama yönlü davranışlarında birbirini izleyen genel kurul kararlarına karşı iptal davaları yerine meseleyi mahkemenin esaslı çözümü için haklı sebebin oluştuğunu kabul ve fesih davası sonucu öngörülecek yöntem daha yerinde olacaktır. Özetle, “kâr payı dağıtmama olgusuna dayalı haklı sebeple fesih davası açılmasında haklı sebep oluşmaz” şeklinde bir peşin kabulde bulunulursa bu yanlıştır. Bu en başta haklı sebep muhakemesinin gereklerine aykırı olur. Aynı yönde bkz. Şener, *Değerlendirilmesi*, s. 700.

⁶⁷ Yazar, pay sahiplerini anonim şirket ortağı olmaya iten temel nedenin kâr eldesi olduğunu, bu sebeple bahse konu hüküm ile kanunun, yüzde beş oranında asgarî kâr payını teminat altına aldığını düşünülebileceğini ve bunun kanunî yedek akçe düzenlemesinden sonra gelip kaynak kanunda da ödeme deyiminin kullanıldığını belirterek yüzde beşlik kâr payı dağıtımının zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Bkz. Ünal Tekinalp(Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku I*, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019 (Ortaklıklar Hukuku I), s. 623; aynı görüşe yer veren bkz. Gürbüz Usluel, s. 92-93; Çebi (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 4*, s. 4360. Kâr payı alma hakkında bahse konu hükümle genel kurulun keyfiliğinden bir nebze uzaklaşıldığı ve hakkın kuvvetlendirildiği yönünde aynı görüşte İlbasmış Hızlısoy, s. 104.

⁶⁸ İlbasmış Hızlısoy, s. 105.

yorumun ancak ikinci yedek akçe ayrılmasını gerektiren bir durumda yüzde beşlik kar dağıtımı yapılması gereği/zorunluluğu yönünde ifade edildiğini; ikinci yedek akçe ayrılması gerekli değilse kâr dağıtımı zorunluluğunun bulunmadığını belirtmektedir.⁶⁹ Bu tartışmada görüşümüz hemen yukarıda yer verdiğimiz ikinci yöndeki yazarlara paralel olarak, kâr payı dağıtımı bakımından her yıl ve asgarî oransal bir zorunluluğun kanun gereği bulunmadığı yönündedir.⁷⁰ Fakat şirketin haklı sebepleri olmadan, keyfî ve pay sahiplerine zarar verici yönde alacağı kâr payı dağıtmama veya cüz'î dağıtım kararlarının da hukuka aykırı ve iptale tâbi bulunduğunu belirtelim.⁷¹ Yargıtay kararlarına geçmiş ifadesi ile “ortaklar kurulu, Türk Ticaret Kanunu’nun bu konudaki düzenlemeleri ile bağlı olup tahakkuk eden kazanç üzerinde diledikleri gibi tasarruf yetkisine de sahip değildir. Ortaklar kurulu bilançoya göre ortaya çıkan kazancı dağıtmaktan keyfî bir şekilde sarfinazar edemez.”⁷²

Mahkemenin “alternatif çözüm” e hükmetme yetkisi dâhilinde kâr dağıtımı yönünde⁷³ bir karar verilecek ise yukarıda belirtildiği üzere burada kâr payının gerek miktar gerek oransal tespiti, uzman bilirkişi raporlarına ve bilimsel yöntemeye dayanması gerektiği kadar şirket çoğunluk pay sahibinin varsayılan iradesi olarak ilk genel kurula yansıyan kâr payı dağıtmama veya az dağıtım politikasını da mümkün olduğunca gözetmelidir. Dolayısıyla, kâr payı alma hakkının gereğini isteyen ortağın menfaati temin edilirken şirketin finansal kararı da mümkün olduğunca gözetilmelidir.

⁶⁹ Bu bahis hakkında açıklamalar bkz. Yanlı, s. 19-21; Çebi (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 4*, s. 4360. Ayrıca konuya değinen bkz. Gürbüz Usluel, s. 91-96.

⁷⁰ Kâr dağıtımının bahse konu ölçüde zorunlu olup olmadığı yönündeki tartışma hakkında detaylı bilgi için bkz. Çelikboya, s. 85 vd.nda “Birinci Kâr Payı Dağıtımının Zorunluluğu Tartışması” başlığı.

⁷¹ Aynı yönde bkz. Gürbüz Usluel, s. 95-96; Çebi (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 4*, s. 4361.

⁷² Y. 11. HD, E. 2002/13209, K. 2003/5053, T. 16.05.2003; Y. 11. HD, E. 2016/10594, K. 2018/4304, T. 05.06.2018; Y. 11. HD, E. 2019/1317, K. 2019/8061, T. 11.12.2019. Künyelere yer veren Çebi (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 4*, s. 4361 dn. 19.

⁷³ Kanunun 531. maddesi gereği feshe alternatif çözüm yolunun takdiri mahkemeye aittir. Buradan hareketle alternatif çözüm olarak mahkemenin, olağan koşullarda genel kurulun yetkisindeki bir karar ile gerçekleşen kâr dağıtımına hükmetmesi olanaklıdır. Aynı yönde bkz. Atila, s. 99-101. Yazar; Kanun ile mahkemeye tanınan feshe alternatif çözüm üretme/hükmetme yetkisinin başkaca birçok örnek verilebileceği üzere, olağan koşullarda esasen genel kurulun yetkisindeki işlemleri mahkeme kararı ile sağlamayı gerektirdiğini ifade etmektedir. Eş deyişle mahkeme, şirket iradesi yerine geçerek karar vermektedir. Bkz. Atila, s. 99.

2. Azlık Teşkil Etmeyen Pay Sahiplerinin Çözüm Yolları

Azlık teşkil etmeyen anonim şirket pay sahiplerinin, uzun süre de devam etse hiç veya yeterince kâr payı dağıtılmama olgusuna karşı mücadelede etkin hukukî bir olanakla korunmamış bulunduğu söylenebilir. İlk çözüm yolu, TTK m. 445-446 hükümlerinde ifadesini bulan, azlık teşkil etmese de pay sahiplerinin haiz bulunduğu genel kurul kararının iptali davası açma hakkıdır. Maddede sayılan diğer vakıaların da gerçekleşmesi olası ise de örneğin, azlık teşkil etmeyen ve kâr dağıtımını uygulamasını yanlış/yetersiz bulan pay sahibi toplantıda hazır bulunur, karara olumsuz oy verir ve bu muhalefetini tutanağa geçirir; bu silsileyi izledikten sonra iptal davasını üç ay içerisinde açabilir.

Yıllık kârın olası dalgalanmalarına karşın ortaklara her yıl eşit-dengeli bir kâr dağıtılabilmesi için her sene, kârdan ayrılan özel yedek akçeler bulunmaktadır (TTK 608/1).⁷⁴ Buna rağmen büyük meblâğlarda dağıtılabılır fakat dağıtılmamış geçmiş yıllar kârının şirket uhdesinde tutulmaya devam edilmesi de dağıtılan kâra kıyas ölçütü oluşturur. Şayet şirkette tutulan dağıtılmamış kâr, meblâğ olarak mukayese edildiğinde dağıtılan kâr karşısında dürüstlük kuralına ve ölçülülük ilkesine aykırı derecede fazla ise bu olgu dahi kâr payı dağıtılmama veya cüz'î kalan dağıtım yönündeki kararın iptalini⁷⁵, hattâ mahkeme müdahalesini gerektirir bir olgudur. Şirketin haklı sebepleri olmadan, keyfî ve pay sahiplerine zarar verici yönde kâr payı dağıtmama veya cüz'î dağıtım kararlarının da hukuka aykırı ve iptale tâbi bulunduğunu tekrarlayalım.⁷⁶

Bir diğer çözüm yolu olarak sorumluluk davası zikredilebilir. Şayet bilânçoda gösterilmeyen kâr veya gerçekleşmeyen bir giderin yapılmış gibi gösterilmesi ile kanuna aykırı şekilde gizlenen bir mal-

⁷⁴ Şener, *Değerlendirilmesi*, s. 209.

⁷⁵ Genel kurul kararının iptali açısından, genel kurul kararı ile şirketin elde edeceği menfaate nazaran pay sahiplerinin etkilenecek menfaati arasındaki dengesizlik, bahse konu dürüstlük kuralına aykırılığın örnek bir somutlaşma biçimidir. Aynı yönde açıklamalar bkz. Çelikboya, s. 484. Dürüstlük kuralına aykırı kararlar, şirket menfaati zorunlu kılmadığı hâlde, genel kurulun gücünü kötüye kullanarak aldığı, azınlık veya bir kısım pay sahiplerinin menfaatlerini zedeleyen kararlardır. Bkz. Çamoğlu(Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku I, N. 737a. Tanıma yer veren bkz. Badak, s. 272.

⁷⁶ Aynı yönde bkz. Gürbüz Usluel, s. 95-96; Çebi (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 4, s. 4361.

varlığı; yönetimin (yönetim kurulu ve müdürlerin) genel kuruldaki çoğunluğundan aldığı güçle aralarında özel çıkar paylaşımına konu edilirse ilgililerin şirkete karşı sorumlulukları doğar. Bu durumda pay sahiplerinin, tazminat ortaklığı ödenmek üzere sorumluluk davası açma hakları kabul edilmelidir (TTK m. 553).⁷⁷ Sorumluluk davası hâli bulunursa takip eden süreçte bilânçonun dürüstlüğü sağlar biçimde düzeltilmesi ve kâr payının hesap sürecinin gözden geçmesi gerekecektir. Mahkemenin bilânçoyu düzelterek onaylama yetkisi de bulunmadığından bilânço genel kurul tarafından düzeltilerek onaylanmalı; ona dayanan kâr payı dağıtım kararı da yine bir genel kurul kararı ile alınmalıdır.⁷⁸

Yukarıda yer verilen etkinliği zayıf çözüm yolları dışında ilgili pay sahibi, ancak payını satıp devredebilir ise şirket ile arasındaki ortaklık bağı koparabilecektir. Payını devredemediği sürece pay sahibi olarak kalıp şirketteki oy ve söz hakkının neredeyse etkisizliği, azlık teşkil etmeyen kesim için hukuka uygun bir yorum kabul edilmemek gerekir. Bunun kabulü, diğer olumsuz boyutu ile genel kuruldaki çoğunluğun, temel pay sahipliği haklarından kâr payı alma hakkını azlık teşkil etmeyen pay sahipleri aleyhine ortadan kaldırmaları anlamına gelecektir. Çoğunluk pay sahipleri, yönetimin büyük ölçüde kendilerinde olmasının getirileri (örneğin ücret, huzur hakkı v.b.) ile tatmin edilebilirken azlık teşkil etmeyen pay sahiplerinin sahip olduğu paydan salt beklentileri, yılda bir kez dağıtılması umulan kâr payıdır.⁷⁹ Bu beklentinin tahammül sınırlarını aşan düzeyde karşılanmaması, şirketlerin ekonomik yapısını bozması muhtemel bir rizikodur. Zira,

⁷⁷ Türk, "Kârın Düşük Gösterilmesi", s. 6; Badak, s. 282.

⁷⁸ Türk, "Kârın Düşük Gösterilmesi", s. 7. Yazar, genel kurulun dağıtılabılır kâr hakkında karar vermiş bulunduğu fakat bilânçonun gerçeği yansıtmadığı durumda mahkemenin, bilânçonun gerçek durumunu esas alarak (aynı oransallıkta) kâr payı hesap ve dağıtım konusunda yetkisinin olmadığı görüşündedir. Zira genel kurulun net kârdan belirli oranda kâr payı dağıtımını yönünde kararı, genel kurulun bilgisi/hâkimiyetinde olmayan ve hukuka aykırı olarak gizlenen kâr kesimini kapsamamaktadır. Kâr miktarı büyüklüğü dikkate alınacağından oransal anlamda azalmaya rağmen ortaklar dağıtılan kârdan tatmin edilebilir. Genel kurul kararı alınırken, genel kurulun gizlenen kâr hakkında değerlendirme yapma fırsatı olmadığından mahkemenin gizlenen kısım üzerinde dağıtım muhakemesi, yazarın isabetli belirttiği üzere bizce de olanaksızdır. Açıklamalar için bkz. Türk, "Kârın Düşük Gösterilmesi", s. 8.

⁷⁹ Benzer tespitlerde bulunan bkz. Aydoğan, s. 121; Badak, s. 84.

karşılanmayan kâr payı beklentisine ilâveten sahibine neredeyse “söz hakkı vermeyen”, azlık dahi oluşturmeyen bu payların satış-devir kabiliyeti sınırlanır. Hem azlık oluşturmeyen bir oransallıkta küçük, hem de sahibine kâr payı getirisi hiç veya yetersiz durumdaki bahse konu şirket payının, değerinden satılması zor görünmektedir. Küçük payların piyasa değerindeki azalma ise anonim şirketleri finansman kaynaklı bırakarak uzun vâdede şirket sayısının azalması gibi birçok istenmeyecek sonuç meydana getirebilir.⁸⁰

Ek olarak, pay sahipliğinden dolayı kâr payı beklentisindeki ortağa bu beklentisinin haklılık boyutu yeterince muhakeme edilmeden “bu şirketteki kâr payı dağıtım politikası böyle; kabul etmiyorsan ya (ayrılabilirsen) pay sahipliğinden ayrıl veya paylarını sat/devret” benzeri bir yolu dayatmak da âdil ve isabetli görülme gerektir.⁸¹

Genel kurul kararının iptali davası bakımından genel kurulu oluşturan pay (oy) sahipleri ve iradeleri değişmedikçe kararın değişmeyeceği bir oluşumda mahkemenin, kararın iptaline hükmetmesi sonucu hükme uygun yeni bir genel kurul kararı alınmasını aynı kompozisyonundaki genel kuruldan beklemek, niteliği gereği mantıkî değildir. Yüksek oranda pay sahipliğinden doğan oy hakkını kötüye kullanan, pay sahipleri kompozisyonundaki çoğunluklarını diğer pay sahipleri-

⁸⁰ Karahan, s. 26; benzer yönde açıklamalar bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 102 dn. 421. Yazara göre, mülgâ (6762 Sayılı) Ticaret Kanunu döneminde Yargıtay’ın, bazı kararlarında m. 469/2’ye dayanarak kâr payı hakkını çoğunluğun takdirine terk etmesi ve sadece hiç kâr dağıtmama olgusunu hakkın ihlali olarak kabul etmesi öğretide eleştirilmekteydi. Hiç kâr dağıtmama yanında yeteri kadar kâr payı dağıtmama durumunun da ihlâl teşkil ettiği öğretide savunulmaktaydı. Zira bu durum her ne kadar anonim şirket menfaatine olsa ve şirketin finans yükünü azaltacak ise de bir kesim pay sahibini az veya yetersiz kâr payına mahkûm etmek anlamına gelecektir. Pay sahibini anonim şirkete katılan bir yatırımcı olmaktan çıkarıp şirketi tasarruflarıyla destekleyen ve bu amaç kendisine zorla yüklenen bir kişi durumuna sokan sonuç ise pay sahibinin anonim şirkete katılmasındaki amacı tamamen göz ardı etmek manâsına gelir. Ünal Tekinalp (Reha Poroy/ Ersin Çamoğlu), Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2009 (Ortaklıklar), s. 540. Açıklamaları önemli buluyor ve katılıyoruz. Benzer açıklamaya kısaca değinen bkz. Demir, s. 314. Hakkın özüne dokunulmaması gerektiği ve ortakların kâr payı alma hakkından mahrum bırakılmaması gerektiği yönünde bkz. Ersin Çamoğlu, *Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri*, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 99 N. 179.

⁸¹ Benzer açıklamalar bkz. Atila, s. 100.

nin hakları aleyhine kararlar alarak azınlığı sindiren ve muhtemelen onların paylarını elde etmeyi dileyenler karşısında azınlığı yeterli ve etkin hukukî koruma ile donatmak gerekir.⁸²

Anonim şirkette azlık oluşturmayan pay sahibi; genel kurulun yıllardır sürebilen ve haklı bir sebebe dayanmayan hiç kâr dağıtmama veya cüz'î dağıtımlarına muhatap kalsa da bunu fesih talebiyle dava edememekte⁸³, mahkemenin uygun görebileceği alternatif çözümlerden de aynı sebeple yoksun kalmakta, şirketten çıkma hakkı da bulunmamaktadır. Limited şirkette ortağın, haklı sebeplerin varlığında ve varlığını kanundan alan çıkma davası açma hakkı bulunmaktadır (TTK m. 638/2). Limited şirket ortağı, haklı (hukukî) sebepten yoksun biçimde kâr payının hiç dağıtılmama veya yetersiz dağıtımına dayanarak mahkeme kararıyla çıkmasına ve istem üzerine dava süresince kanunda sayılan önlemlere karar verilmesini talep hakkını haizdir.⁸⁴

III. ALMAN VE İSVİÇRE HUKUKUNUN KONUYA YAKLAŞIMI

Çalışma kapsamında Türk ticaret hukukuna mukayesede hukuk kaynağı teşkil eden yabancı hukuk düzenlemelerine de kısaca değinilecektir. Sırasıyla Alman anonim şirketler (paylı ortaklıklar) Kanunu (AktG), Alman limited şirketler hakkında Kanun (GmbHG); sonrasında İsviçre borçlar Kanunu (OR) ilgili hükümleri, öğreti ve yargı içtihatıyla ele alınacaktır.

A. Alman Anonim Şirketler Kanunu'nda Kâr Payı Alma Hakkı

Alman anonim şirketler hukukunda düzenlemeler kısaca şöyle açıklanabilir: “*Yıllık kârın kullanımı*” başlıklı AktG §58’in dördüncü fıkrasına göre pay sahipleri; bilanço kârı üzerinde, bu kârın kanun veya ana sözleşme gereği, bir genel kurul kararıyla ya da kâr kullanım kararına bağlı olarak ortaya çıkan ek bir gider sebebiyle dağıtımdan hariç

⁸² Benzer açıklamalar bkz. Birsell, s. 4; Karahan, s. 26; Atila, s. 100. Mahkemelerin, çoğunluğun azınlığı ezmek amacıyla/yolunda aldığı genel kurul kararlarını özenle araştırmak zorunda olduğu yönünde görüş bildiren bkz. Şener, Değerlendirilmesi, s. 222.

⁸³ Haklı sebeple fesih davasının meseleyi tümüyle çözme olanağı sunmadığını ifade eden bkz. Aydoğan, s. 127.

⁸⁴ Konu hakkında detaylı açıklamalar için bkz. Yasan (Ed. Şenocak), *Şerh Cilt 4*, s. 4956-4959.

tutulmadığı ölçüde hak sahibidir. Bu hak, genel kurul kararını izleyen üçüncü iş gününde muaccel (ödenebilir) hâle gelir ve genel kurul kararı ya da ana sözleşme ile daha ileri bir ödeme tarihi de belirlenebilir.⁸⁵

Bu fıkra, yıllık malî tabloların kabul edilmesiyle pay sahiplerinin mevcut bilânço kârı üzerinde kolektif bir beklentiye sahip olduğu ifade edilmektedir. Pay sahiplerinin kolektif beklentisi olan bilânço kârı talebini (*Bilanzgewinnanspruch*) ileri sürülebilir, eş deyişle her pay sahibi bakımından talep ve dava edilebilir hâle getiren ise genel kurulun alacağı kârın dağıtımına ilişkin karardır. Pay sahipleri kâr payı alma haklarının doğabilmesi için gereken genel kurul kararının alınmasını sağlamak üzere dava açmak imkânını bilânço kârının varlığı ile elde eder. Bununla birlikte bilânço kârının ne şekilde kullanılacağına karar verme yetkisi, esasen genel kurula aittir (AktG §174/1-c.1); karar alınırken genel kurul kesinleşmiş (onaylanmış) yıllık malî tabloya bağlıdır.⁸⁶ Kârın dağıtımı kararında, bilanço kârının kullanım şekli ayrıntılı biçimde gösterilmelidir. Bu kapsamda özellikle bilânço kârı, pay sahiplerine dağıtılacak para veya aynî değer, kâr yedeklerine aktarılacak tutarlar, gelecek yıla devredilecek kâr açıkça belirtilmelidir. Açıklamalardan hareketle Alman ve Türk hukuku paralellik göstermekte olup yıllık bilânçodaki kâr, bireysel bir alacak hakkı değil; yalnızca kolektif bir “beklenti” meydana getirebilir. AktG §174/1-c.1 hükmü, emredici niteliktedir; kârın kullanımı hakkında karar alma yetkisi, başka hiçbir organa devredilemez olup yalnızca genel kurula aittir. Kâr kullanımına ilişkin öneriler, genel kurulu bağlamaz. İlâveten genel kurul, AktG §254 sınırları içerisinde olmak koşuluyla, kârı nasıl kullanacağına serbesttir. Bahse konu “*Bilânço Kârının Kullanımına İlişkin Kararın İptali*” başlıklı madde uyarınca genel kurul, kanun veya esas sözleşme gereği dağıtıma tâbi olmayan bir kısım dışında, *bilânçoda yer alan kârın makûl bir ticarî değerlendirmeye göre şirketin yaşam ve direnç gücünü ön-görülebilir bir ekonomik ve finansal süre boyunca güvence altına almak için zorunlu olmayan bir kısmını yedek akçelere aktarıyor ya da gelecek yıla devrediyorsa ve bu nedenle pay sahiplerine, eksiltilmemiş sermaye üzerinden yüzde dörtten daha az tutarda kâr dağıtımını yapıyorsa karar, şirket sermayesinin*

⁸⁵ https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/_58.html (e.t. 03.10.2025).

⁸⁶ Ayrıntılar için bkz. AktG Kommentar zum Aktiengesetz, Michael Bormann (herausgegeben von: Thomas Wachter), RWS Verlag Kommunikationsforum GmbH & Co. KG, 4. Auflage, Köln 2022, §174, s. 1314 vd.

yirmide birine ya da en az 500.000 Euro'luk nominal sermaye miktarına ulaşan pay sahipleri tarafından iptal davasına konu edilebilir.

Genel kurul tarafından alınmış bir kâr dağıtım kararı, örneğin daha düşük bir kâr payı ödenmesine karar verilecek şekilde değiştirilemez. Hattâ, daha yüksek bir kâr payı dağıtımı veya kâr kullanım biçimleri arasında değişiklikler yapılması da kolayca ve doğrudan mümkün değildir.⁸⁷

AktG §254 uyarınca genel kurulun, kârın yedek akçeye aktarılması veya dağıtılmayarak devredilmesi kararları keyfî olamaz; bu kararlar, yukarıda sayılan değerlendirmeden geçirildiğinde gerekli değilse ve bu sebeple pay sahiplerine yüzde dört asgarî kâr payı dağıtılmıyorsa hak sahiplerince iptal davasına konu edilebilir. Alman hukukunda yüzde dört oranında belirlenmiş bir asgarî dağıtım sınırı bulunmakta iken böyle bir oran Türk hukukunda bulunmaz. Ancak Yargıtay kararlarında, kâr dağıtımının dürüstlük kuralına aykırı ve keyfî biçimde engellenmesi veya kârın yetersiz dağıtılması iptal gerekçesi kabul edilmiştir.⁸⁸ Alman hukukunda bu husustaki genel kurul kararına karşı iptal davası açabilmek için sermayenin en az yirmide birine (yüzde beşine) veya 500.000 Euro nominal sermayeye sahip olmak gerekir. Türk hukukunda ise TTK m. 445-446 gereği asgarî oran veya miktar şartı bulunmaksızın her pay sahibi iptal davası açabilir.

B. Alman Limited Şirketler Kanunu'nda Kâr Payı Alma Hakkı

GmbHG'nin "*kârın kullanımı*" kenar başlıklı 29. maddesi; ortakların yıl sonu kârı ile geçmiş yıl kârı eklenip geçmiş yıl zararı düşülerek bulunan tutar üzerinde hak sahibi olduğunu ifade etmektedir. Bu tutar; kanun, şirket sözleşmesi ve maddede sayılan diğer durumlar

⁸⁷ Bormann (Wachter), §174, s. 1316 N. 5.

⁸⁸ Örneğin bkz. "...ancak 6102 sayılı Kanun'un 523 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca genel kurula; aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse, yahut tüm pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımı yönünden haklı görülüyorsa, kanunda ve esas sözleşmede öngörülenden başka yedek akçe ayrılmasına karar verme yetkisi tanındığı, *bu koşulların oluşmadığı*, bu nedenle kanuni yedek akçe haricinde yedek akçe ayrılmasının kanun ve esas sözleşme ile dürüstlük kuralına aykırı olduğu iddiasının aynı Kanun'un 445 inci maddesi uyarınca iptal sebebi olarak ileri sürülebileceği..." Y. 11. HD, E. 2023/3784, K. 2024/6352, T. 12.09.2024.

gereği dağıtımına tâbi tutulmayabilir. Şirket sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe ortaklar genel kurulu, kâr kullanımına ilişkin kararda kârın bir kısmını yedek akçelere aktarabilir veya gelecek yıla devredilmesine karar verebilir. Dolayısıyla, ortakların §29/1 kapsamında sahip oldukları *kâr payı hakkı*, yine ancak bir kâr kullanım kararı alındığında ödenebilir bir hak hâlinde somutlaşır.⁸⁹

Alman öğretisinde hâkim görüşe göre her bir ortak, ortaklar genel kurulu tarafından kâr kullanımına dair bir karar alınmasını ve böylece somut bir kâr payı alma hakkını meydana getirecek hukukî durumun yaratılmasını talep hakkına sahiptir. Bu görüş, kâr kullanımına dair karar alma yükümlülüğünün sadece muhasebeye ilişkin kamu hukuku kaynaklı bir yükümlülük değil, aynı zamanda ortakların birbirlerine karşı yöneltmiş bir karar alma yükümlülüğü olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Bu bağlamda ortakların, azınlık haklarını yeterince gözetmeme sebebiyle iptal edilen bir kâr kullanım kararından sonra yeniden karar alınmasını talep etme hakkı özellikle önemlidir. Ancak bu hakkın kullanılmasına ilişkin araçlar tam anlamıyla açıklığa kavuşturulmamış olup bugüne kadar konuya dair yüksek yargı kararı da mevcut değildir.⁹⁰

Bu bağlamda, GmbHG'nin 50. maddesinde düzenlenen usûl, pek etkili değildir. Çünkü ilgili hüküm, payların yüzde onuna sahip kesime genel kurul toplantısına çağrı ve belirli bir gündem maddesinin gündeme alınmasını talep hakkı vermekte olup, salt bu hakkın varlığıyla kâr kullanım kararının alınıp alınmayacağı belirsizdir. Dolayısıyla bir ortağın, talebinin yalnızca toplantıya çağrı veya gündeme madde eklemekle sınırlı kalmayıp mahkemeden belirli bir içerikte karar alınmasını talep şeklinde anlaşılması, etkili tek yoldur. Ortağın kârdan pay talebini şirkete karşı açacağı bir ifa (edim) davası yoluyla ileri sürmesi gerektiği öğretide savunulmuştur. Mahkemenin bu davada vereceği olumlu karar, Alman Hukuk Usûlü Kanunu ZPO'nun 894. maddesi uyarınca bir genel kurul kararı hükmünde olup onun yerini alır. Bu yolla talep edilecek kararın içeriği, özellikle kârın yedek akçeye

⁸⁹ GmbHG Kommentar zum GmbH-Gesetz, Carl-Heinz Witt (herausgegeben von: Reinhard Bork/Carsten Schäfer, 4. Auflage, RWS Verlag Kommunikationsforum GmbH, Köln 2019, § 29 s. 469 N. 1 vd.

⁹⁰ Witt (Bork/Schäfer), § 29 s. 476 N. 15.

ayrılmasına ilişkin bir karar alınmamışsa, kârın tamamının dağıtılmasına yönelik olmalıdır.⁹¹

Mevzuat değişikliği sonrası Alman limited şirketler hukukunda kâr yedekleri ayırma kararı ortaklar genel kurulunda çoğunluğa bırakıldığından, azınlık aleyhine kâr dağıtım kararları ile azınlığın kâr payından yana “aç bırakılması” riski doğmuştur. Her ne kadar tam dağıtım ilkesinin kaldırılmasıyla ortakların kârın dağıtımı yönündeki birincil çıkarları, şirketin öz finansmanı ve geleceğe yönelik devamlılığı lehine ikinci plana alınmış olsa da Alman limited şirketler hukukunda AktG §254/1 benzeri (gereksiz/fazla yedek akçe ayrımı nedeniyle asgarî yüzde dört kâr payı ödenmemesi hâlinde kararın iptal edilebileceğini öngören) bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak öğreti yaklaşımı, azınlık ortakların yine de korumasız olmadığı yönündedir. Çoğunluğun öz sermaye artırımını yönündeki hedefi, sadakat yükümlülüğü çerçevesinde sınırlanabilir. Bu noktada uygulanacak kriterler ve çoğunluğun hâkimiyet yetki sınırlarının nerede çizileceği henüz tam olarak açıklığa kavuşturulmamıştır; yüksek mahkeme tarafından bu konuda bir karar da verilmemiştir. Öğretide, AktG §58 uyarınca yedek ayırma kararları için en azından ölçüt niteliğinde bazı sınır değerler oluşturulmaya çalışılmış; bu sınırlamalar uygulama kolaylığı sağlamasına rağmen eleştirilmiştir. Çünkü sınır koymak esasen yasa koyucunun görevidir. Ayrıca, bu usûl izlenirse olay bazında gereken bireysel değerlendirme sağlanamayacaktır. Bahse konu eleştiri iki yönlüdür. Sadece azınlık ortakların kâr dağıtımından çıkarı değil, aynı zamanda şirketin (dolayısıyla çoğunluk ortakların) yedek oluşturma çıkarı da her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmeli ve karşıt menfaatler temelde eşit ağırlıkta kabul edilmelidir. Hangi unsurların değerlendirmede önem taşıyacağı önceden kesin olarak listelenemez. Şirketin amacı, ekonomik durumu, mevcut yedekler, ödeme gücü, borç yapısı ve piyasa faiz oranları mutlaka dikkate alınması gereken unsurlar arasındadır. Buna karşılık, ortakların kişisel çıkarları dikkate alınamaz. Şirketin kısa ve orta vadeli yatırım ve finansman planlaması daha fazla yedek oluşturmaya gerektirebilir; ancak bu planlama makûl bir ticarî değerlendirmeye dayanmalıdır. Dolayısıyla, kâr kullanım kararının alınması öncesinde yönetim organı tarafından genel kurula yeterli açıklamanın yapılması zorunludur.

⁹¹ Witt (Bork/Schäfer), s. 476 vd.nda N. 16-17.

Kâr payı talepli açılan davada ortakların iddia ve ispat yükü, hâkimin delilleri serbestçe takdiri ve bu hususta hukuken emredici olmayan fakat göz önünde bulundurulması gereken birçok olgu nedeniyle, lehe karar alınması çaba gerektirir. Sonuç olarak yıllık kârı ayırma-dağıtma ikileminin tüm taraflar bakımından zahmetsiz, verimli ve öngörülebilir çözümü adına bu hususun şirket sözleşmesi ile yapılandırılması tavsiye edilir. Bu tür kararlaştırmalar uygulamada hâlen nadir görülmekteyse de akla ilk gelen örneği şirket sözleşmesinde asgarî kâr payı dağıtım oranı öngörülmesidir. Kârın kullanımı konusundaki sözleşmesel belirlemeler, eşit sayıda (özellikle iki) ortaklı limited şirketler açısından kâr dağıtım kararı alınamama çevresinde kilitlenme (pat) durumlarının önlenmesi için de tavsiye edilir.⁹²

Belirli bir ortağın, kendisine düşen kâr payının –kural olarak nakden– ödenmesi yönündeki talep hakkı, kârın kullanımına ilişkin ortaklar genel kurulu kararı ile doğar. Bu hak, daha sonra alınan bir karar ile ortadan kaldırılamaz. Esas sözleşme, ortaklara ön dağıtım talep etme hakkı – yani bu yönde karar alınması talebi hakkı – da tanıyabilir.⁹³

GmbHG §46/1, şirketin (önemli) işlerinden olup ortaklar genel kurulunun karar vermesi gereken konulara dair sınırlayıcı olmayan bir sayımla organa, belirtilen konularda irade oluşturma yetkisi tanır. Konu sayımından ilki, “*yıllık bilânço ve kâr kullanımına ilişkin karar*”dır. Yıllık bilânço, bir yönetim faaliyeti olarak müdürler tarafından hazırlanır ve onaylanmak üzere ortaklar genel kuruluna sunulur. Bilânçoyu onaylama ve hukuken geçerli hâle getirme yetkisi ortaklar genel kuruluna aittir. Aynı şekilde, kâr kullanımına ilişkin karar alma yetkisi de ortaklar genel kurulundandır. Bu karar, içerik itibarıyla bilânçonun onaylanmasından ayrı bir karar olup genellikle hemen ardından, ortaklar genel kurulunda alınır. Kâr kullanım kararı, bilânçonun onaylanmasını gerektirir ve bu kararı izlemeden alınamaz; ancak bazı durumlarda kâr kullanımına ilişkin karar, zımnen bilânçonun da onaylandığı anlamına gelebilir. Kâr dağıtımına karar

⁹² Witt (Bork/Schäfer), s. 480 vd.nda N. 24-28; Konu hakkında detaylı bir çalışma bkz. Mustafa İsmail Çalış, *İki Ortaklı Limited Şirketlerde Kilitlenme (PAT) Durumu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 12 vd.

⁹³ Witt (Bork/Schäfer), s. 484-485 N. 31 ve 485 vd.nda N. 33-34.

verilmişse, ancak o zaman her bir ortak, şirkete karşı dava edilebilir bir kâr alma hakkına sahip olur.⁹⁴

C. İsviçre Borçlar Kanunu'nda Kâr Payı Alma Hakkı

İsviçre Borçlar Kanunu'nun (OR) Art. 660, 675 ve 698 hükümleri anonim şirkete; Art. 798 ve 801 maddeleri ise limited şirkete dairdir. "*Pay Sahibinin Kâr Payı ve Tasfiye Payı Hakkı*" kenar başlıklı Art. 660 uyarınca "Her pay sahibi, kanun veya esas sözleşme uyarınca pay sahiplerine dağıtılmasına karar verilen bilânço kârı üzerinde oransal bir pay alma hakkına sahiptir.". Devamında "*Kâr Payı Dağıtımına İlişkin Sınırlamalar*" kenar başlığı ile Art. 675'te kâr payının sadece bilânço kârından ve bu amaçla oluşturulmuş yedeklerden ödenebileceği ile ancak yasal kâr yedeği ile isteğe bağlı kâr yedeklerine yapılan ayırma sonrası kararlaştırılabileceği düzenlenmiştir. Art. 698/2'de "*aşağıdaki devredilemez yetkiler, yalnızca genel kurula aittir*" ifadesinden sonra dördüncü bent, "*Yıllık finansal tabloların onaylanması ve bilânço kârının kullanımına ilişkin kararların alınması, özellikle kâr paylarının belirlenmesi*" şeklindedir. Limited şirket bakımından Art. 798 ve 801'de anonim şirketler hukukuna yollama yapılmıştır.⁹⁵

İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararına atıfla, konu özelinde içtihadı yansıyan görüşler şöyle özetlenebilir: "*Çoğunluk-azınlık pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmasının yargısal denetiminde ölçüt, çoğunluğun iradesi ve şirketin korunması değil; temelde tipik, yani kâr elde etmeyi amaçlayan pay sahibi modelidir. ...Yürürlükteki anonim şirketler hukuku esas itibarıyla çoğunluk ilkesine dayanmaktadır (OR m. 703). Pay sahibi, şirkete katılırken bilinçli olarak çoğunluğun iradesine tâbi olur ve çoğunluğun, en iyi çözümü getirmese bile bağlayıcı biçimde karar vereceğini kabul eder. İptal davaları, tüm taraflar bakımından katlanılmayı gerektiren gecikmelere yol açar. Şirketin faaliyet sürecinde "karar – icra – başarı – yeni karar" vb. şeklinde hızla ilerleyen nedensellik zincirinde süreçlerinin sürekliliği, zorunluluk olmadıkça kesintiye uğratılmamalıdır. Dolayısıyla, iptal sebeplerinin olabildiğince daraltılmasında meşrû bir ihtiyaç vardır.*"⁹⁶ Kâr elde etmeyi

⁹⁴ Masuch (Bork/Schäfer), s. 1003 N. 1.

⁹⁵ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/de (e.t. 26.09.2025).

⁹⁶ BGE 95 II 157 E. 9b (http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F95-II-157%3Ade&lang=de&type=show_document#idp358496) (e.t. 26.09.2025).

amaçlayan tipik pay sahibi modelinden hareketle kâr payı alma hakkının dayanaksız biçimde kısıtlanması, ilgili pay sahibinin iptal davası açmasını haklı kılabılır. Konuyu detaylı örneklendiren mevcut bir öğreti görüşü veya yargı uygulamasına henüz rastlanamamıştır.

SONUÇ

1- Kâr payı alma hakkı, pay sahiplerinin malvarlıksal temel bir hakkı olup birtakım şartlara bağlı olarak doğar. Temel olarak şirket ilgili dönemde kâr etmeli, geçmiş yıllar bilanço zararı bulunmamalıdır. Kâr payı şirket ortaklarının taahhüt ve ifa ettikleri sermayenin dönemsel semeresidir. Malvarlıksal bir hak olmakla, hesaplanmasında bir orantıyı gerektirmektedir.

2- Kâr payının hesaplanmasında iki temel orantı söz konusudur. İlki, taahhüt edilen payın ifa edilen pay ile orantısı (*ödemenin taahhüde orantısı*); ikincisi ise taahhüt edilen payın tüm (esas) sermayeye oranıdır (*taahhüdün tüme orantısı*). Anonim şirkette pay sahibinin kâr payının hesabında iki orantı da kanun gereği gözetilmekte iken limited şirkette TTK m. 608/2'nin lâfzı uyarınca, şirket sözleşmesi ile aksi öngörülmedikçe kâr payı, (yalnızca) esas sermaye payının itibarî değerine oranla hesaplanır. Bu açıdan anonim şirkette kâr payı hesabında iki oransallık birlikte uygulanır iken limited şirkette ödemenin taahhüde orantısı, kanunun lâfzında yer bulamamıştır. Çalışmamızda dayanakları sunulduğu üzere limited şirket hükümlerinde kanunun ilk metninde bütüncül yaklaşım, nakdî sermaye taahhütlerinin şirketin kuruluşunda tamamen ve peşinen ödeneceği kabulüne dayanıyordu. Bütünlüğün bazı hükümlerde kısmî değişiklikler yapılarak bozulması üzerine TTK m. 608/2, örtülü (gerçek olmayan) bir boşluk niteliğinde kalmıştır; hükmün sözüyle değil konunun özüyle uygulanması gereği hâsıl olmuştur. Anonim ve limited şirketin her ikisinin de temel yapısı ve ilkelerinde bir değişiklik olmadığı açıktır. Kâr payı alma hakkı bakımından limited şirkette istisnâi bir ortak yükümlenmesi olarak ek ödeme yükümlülüklerinin yerine getirilme oranının dahi kâr payı hesabında dikkate alınacağı kanun gereği ifade edilirken limited şirkette sermaye ödemelerinin taahhüde orantısının göz ardı edilmesi düşünülemez. Son tahlilde limited şirkette de tıpkı anonim şirkette olduğu gibi TTK m. 508 uygulanmalı ve iki orantı da kâr payı hesabına katılmalıdır.

3- Kâr payının hesabında göz ardı edilmemesi gereken bir diğer orantı, zamansal (*kıst-el yevm, pro rata temporis*) orantıdır. Bu orantı pay sahibinin taahhüdünü, kâr payının hesap evresi olan yıllık periyot içerisinde ne zaman, ne kadar erken veya ne kadar geç gerçekleştirdiği ile ilgilenmeyi gerektirir. Zira sermaye taahhüdünün ifa edilme zamanı da kâr payının hesabında dikkate alınmak gerekir. Pay sahibinin şirkete ödediği sermayenin ne zamandan itibaren şirket tarafından ve şirket menfaatine işletilebildiğine göre, pay sahibinin de kâr payına katılma oranı değişiklik göstermektedir. Örneğin sermaye taahhüdünü yılın başında ifa eden pay sahibi ile yıl içinde daha sonraki aylarda ifada bulunan pay sahibi, hesapta ayırt edilmelidir. Taahhüdünü erken ifa eden ve şirkete malvarlığından zamansal anlamda daha önce bir ödemede bulunan pay sahibi kâr payı alma hakkında “para”nın şirket tasarrufunda kullanılıp işlenebilmesi bakımından diğer nisbeten geç ifada bulunan ortaklara nazaran oransal hesapta öncelenmelidir.

4- Her ortağın kâr payı almak yönündeki beklentisi, koşullar sağlandıktan ve temelde kâr meydana geldikten sonra genel kurulun kâr dağıtım yönünde karar alması ile alacak hakkı niteliği kazanır. Sorun ise, beklentiyi hakka dönüştürecek organ kararının alınmasında karımıza çıkmaktadır. Genel kurulun hiç veya yeterince kâr dağıtımına karar ver(e)mediği durumlarda kâr payı dağıtılmasını talep eden görüş-oy sahiplerinin genel kurul kararının iptali davası kabul edilmekle dahi, hakları tespit veya icra edilmemektedir. Eş deyişle genel kurul kararının iptali yönündeki hüküm, pay sahibini hukukî korumaya kavuşturmaktan ve icraîlikten yoksundur. Olası pay sahibi değişikliklerine rağmen büyük ölçüde aynı pay sahiplerinden müteşekkil bir organdan farklı bir sonuç beklemek ise hayatın olağan koşullarında neredeyse olanaksızdır.

5- Kâr payı alma hakkı kural olarak genel kurulun kâr dağıtım kararı ile doğar ise de hakkın doğmasının tek yolu ve koşulu bu kararın beklenmesi değildir. Genel kurulun bu yönde bir karar al(a)madığı durumlarda örneğin şirketin haklı sebeple feshi davasında fesih yerine ortaklara veya ilgili (davacı) ortağa belirlenen bir miktarda kâr payı ödenmesine mahkemece hükmedilmesi de kâr payı alma hakkını meydana getirebilecek istisnâî yollardan biridir. Şirketin haklı sebeple feshi davasını düzenleyen 531 ve 636/3 maddelerinde fesih yerine mahkemenin takdirindeki alternatif çözümlerden sayılan davacı pay

sahiplerine paylarının gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkarılmaları yanında mahkemenin takdir yetkisini genişletici önemli bir ifade yer almaktadır. Hüküm uyarınca mahkeme, fesih yerine, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme de karar verebilir. Fesih yerine, şirketten ayrılmak da istemeyecek veya ayrılması kendisi lehine bir çözüm kabul edilemeyecek bir pay sahibine, mahkeme tarafından kâr payı dağıtım yönünde karar verilmesi, esasen hükmün amacına da uygun görünmektedir.

6- Çoğunluk karşısında, azlık dahi teşkil etmeyen küçük pay sahiplerinin oy-söz haklarına yeterli hukukî koruma tanınmadığı durumlarda, mahkemenin sınırlı ve istisnâî bu müdahalesi kabul edilmek gerekir. Bu sınır ile kastedilen; kâr payının hiç veya yeterince dağıtılmaması kararının yüksek kâr elde edilen gerçek(filî) durum karşısında ölçüsüzlüğü, kâr payı alma hakkının özüne dokunan ve hakkı kaldıran/kısıtlayan uzun bir sürenin (makûl) dağıtım yapılmaksızın geçmesi, şirketin istikrarlı gelişimini durdurmayacak ölçüde kâr dağıtılması olanaklı iken bundan bir gerekçe/dayanak bulunmaksızın kaçınılmış olması, dağıtılmayarak şirkette tutulan geçmiş yıllar kârının büyüklüğü gibi kriterlere dayalı uzman bilirkişi görüşü marifetiyle bilimsel yöntemle desteklenmiş müdahaledir. Aksi hâlde, şirketin bu hususta yetkili karar organı genel kurulun irade değiştire(meyeceği bir kısır döngüye bazı pay sahipleri terk edilir ve mahkemenin müdahale yetkisi de reddedilirse, zarar önce küçük pay sahiplerine ve-rilecek, sonrasında şüphesiz tüm şirketler ve hatta ekonomi olumsuz etkilenecektir.

7- Mukayese kaynağı olarak alınan yabancı hukuk düzenlerinden Alman ve İsviçre hukuku ile Türk hukuku, konu kapsamında büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Yalnız, Alman Anonim Şirketler Kanunu AktG §254 düzenlemesinde belirgin bir fark bulunur. Bahse konu *“Bilânço Kârının Kullanımına İlişkin Kararın İptali”* başlıklı maddede uyarınca genel kurul, kanun veya esas sözleşme gereği dağıtım tâbi olmayan bir kısım dışında, *bilânçoda yer alan kârın makûl bir ticarî değerlendirmeye göre şirketin yaşam ve direnç gücünü öngörülebilir bir ekonomik ve finansal süre boyunca güvence altına almak için zorunlu olmayan bir kısmını yedek akçelere aktarıyor ya da gelecek yıla devrediyorsa ve bu nedenle pay sahiplerine, eksiltilmemiş sermaye üzerinden yüzde dörtten daha az tutarda kâr dağıtımını yapıyorsa karar, şirket sermayesinin yirmide birine*

ya da en az 500.000 Euro'luk nominal sermaye miktarına ulaşan pay sahipleri tarafından iptal davasına konu edilebilir. Kanun maddesi uyarınca genel kurulun, kârın yedek akçeye aktarılması veya dağıtılmayarak devredilmesi kararları keyfî olamaz; bu kararlar, yukarıda sayılan değerlendirmeden geçirildiğinde gerekli değilse ve bu sebeple pay sahiplerine yüzde dört asgarî kâr payı dağıtılmıyorsa hak sahiplerince iptal davasına konu edilebilir. Alman hukukunda yüzde dört oranında belirlenmiş bir asgarî dağıtım sınırı bulunmakta iken böyle bir oran Türk hukukunda bulunmaz. Ancak Yargıtay kararlarında, kâr dağıtımının dürüstlük kuralına aykırı ve keyfî biçimde engellenmesi veya kârın yetersiz dağıtılması iptal gerekçesi kabul edilmiştir. Alman hukukunda bu husustaki genel kurul kararına karşı iptal davası açabilmek için sermayenin en az yirmide birine (yüzde beşine) veya 500.000 Euro nominal sermayeye sahip olmak gerekir iken Türk hukukunda TTK m. 445-446 gereği asgarî oran veya miktar şartı bulunmaksızın her pay sahibi genel kurul kararının iptali davası açabilir. AktG §254'teki "*makûl ticarî değerlendirme*" ve devamındaki, hemen yukarıda yer verdiğimiz, kriterlerin Türk mahkemelerinde etkin uygulanmasının faydalı olacağı kanaatindeyim.

İsviçre Federal Mahkemesi ise bir kararında, kâr elde etmeyi amaçlayan tipik pay sahibi modelinden hareketle kâr payı alma hakkının dayanaksız biçimde kısıtlanmasının, ilgili pay sahibinin iptal davası açmasını haklı kılabilceğine içtihat etmiştir. Konuyu örneklendiren ve detaylandıran mevcut başka bir öğreti görüşü veya yargı uygulamasına henüz rastlanamamıştır.

8- Anonim ve limited şirket, kural olarak kâr elde etmek ve kârının bir kısmını dağıtmak esasına dayanır. Bu sermaye şirketleri, pay sahibi kişilerin kazanç elde etme (ekonomik) amacı ortaklığında bir araya gelmeleri ile kurulur. Özellikle azlık ve daha küçük oranda pay sahibi kesiminin *kâr elde etmeyi amaçlayan tipik pay sahibi modeli* ışığında hukukî olanaklarla korunup hak sahibi olduklarının da göz ardı edilmemesi, bu kesimin şirkete yalnızca finansman kaynağı olarak görülmemeleri, yerinde olacaktır.

Kanun'un 523. maddesinde genel kurulun, yedek akçe oluşturmak yoluyla kâr payı dağıtımını kısıtlayacak ise kararında gözetmesi gereken gerekçeler düzenlenmektedir. Kaynağı ne olursa olsun varlığı

ile kâr payı alma hakkını sınırlandırdığından yedek akçenin, konumuz odağında genel kurul kararı ile ayrılan türünde iptal yaptırımı ile karşılaşmayacak bir karar alınabilmesi için m. 523/2'deki iki sebebi somut dayanaklar ile gerekçelendirmek gerekir. Bu kararda; alınması keyfilikten uzak bir gereklilik ağırlığına ulaşma, dürüstlük kuralına uygun olma, şirketin ve yönetimin faaliyet geneline bakıldığında çelişkili davranış yasağına aykırılık teşkil edecek bir harekete rastlanmama ve küçük pay sahiplerini zarara uğratma amacı taşımaması aranır.

Sonuç olarak şirketin, belirli yıllarda çeşitli gerekçelerle dağıtılabılır kârın varlığına rağmen kâr dağıtımında bulunmaması şirket iradesi olarak haklı ve hukuka uygun görülebilirse de hiç veya yeterince kâr dağıtılmaması durumu hakkın özüne dokunacak ölçüde ve düzenli olarak kısıtlanamaz. Haklı bir gerekçe olmadan kâr dağıtımından kaçınılmasına katlanmanın beklenemeyecek ölçüye varması hâlinde, pay sahibinin kâr dağıtmama kararına ve hattâ şirketin eylemsizliğine karşı başvurabileceği çözüm yollarının varlığı yanında etkinliği de önemlidir.

Kâr payı talepli açılan davada ortakların iddia ve ispat yükü, hâkimin delilleri serbestçe takdiri ve bu hususta hukuken emredici olmayan fakat göz önünde bulundurulması gereken birçok olgu nedeniyle, lehe karar alınması çaba gerektirir. Sonuç olarak yıllık kârı ayırma-dağıtma ikileminin tüm taraflar bakımından zahmetsiz, verimli ve öngörülebilir çözümü adına bu hususun şirket sözleşmesi ile yapılandırılması tavsiye edilir. Bu tür kararlaştırmalar uygulamada hâlen nadir görülmekteyse de akla ilk gelen örneği şirket sözleşmesinde asgarî kâr payı dağıtım oranı öngörülmesidir. Kârın kullanımı konusundaki sözleşmesel belirlemeler, eşit sayıda (özellikle iki) ortaklı limited şirketler açısından kâr dağıtım kararı alınamama çevresinde kilitlenme (pat) durumlarının önlenmesi için de tavsiye edilir.

Sonuç olarak kâr payı hesabı ve dağıtımında karar sorunu, şirket iradesini oluşturan organlar ile her bir pay sahibi arasındaki menfaat çatışmasının uygun koşullarda giderilmesi sorunudur. Pay sahiplerinin temel bir hak ve menfaati olan kâr payı ile şirketin genel kurul kararı ile meydana gelen finansal kararının muhakemesi gerekir. Dolayısıyla, kâr payı alma hakkını sadece genel kurul tarafından karar verilirse *paya düşeni almak* biçiminde edilgen bir açıdan değil; hakkın

hukukî ölçüsünde gerçekleştiren ve özünü koruyan yetkileri içeren şekilde mücadeleci / etken boyutunu da dikkatle değerlendirmek gerekmektedir.

Kaynakça

Kitaplar

- Atila, Beste, *Anonim Şirketlerin Haklı Sebepçe Feshi Davasındaki Fesih Dışı Çözüm Yolları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Ayhan, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar, Mehmet, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, güncellenmiş ve gözden geçirilmiş 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Badak, Zehra, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirkette Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Bahtiyar, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, 16. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2022.
- Birsel, Mahmut T., *Yargıtay Kararlarının Işığı Altında Şirket Kârı Konusunda Anonim Şirket İle Paysahibi Arasındaki Menfaat Çatışması*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (Yayın No.: 93), Sevinç Matbaası, Ankara 1971.
- Bork, Reinhard/Schäfer, Carsten (Hrsg.), *GmbHG Kommentar zum GmbH-Gesetz*, 4. Auflage, RWS Verlag Kommunikationsforum GmbH, Köln 2019.
- Böckli, Peter, *Schweizer Aktienrecht mit Fusionsgesetz, Börsengesellschaftsrecht, Konzernrecht, Corporate Governance, Recht der Revisionsstelle und der Abschlussprüfung in neuer Fassung unter Berücksichtigung der angelaufenen Revision des Aktien- und Rechnungslegungsrechts*, 4. Auflage, Schultess Verlag, 2009.
- Çalış, Mustafa İsmail, *İki Ortaklı Limited Şirketlerde Kilitlenme (PAT) Durumu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023.
- Çamoğlu, Ersin, *Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri*, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- Çelikboya, Kerem, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı*, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2021.
- Demir, Koray, *Şirketler Hukuku Temel Bilgileri*, 1. Baskı, LYKEION Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Gürbüz Usluel, Aslı E., *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2016.
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem, *Anonim Şirketin Haklı Sebepçe Feshi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Kendigelen, Abuzer/Kırca, İsmail, *Şirketler Hukuku Cilt III (Sermayesi Paylara Bölünmüş [Paylı] Komandit ile Limited Şirket*, 1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku I*, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019. (Ortaklıklar Hukuku I)
- Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku II*, güncelleştirilmiş 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023. (Ortaklıklar Hukuku II)

- Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, 11. Baskı, İstanbul 2009. (Ortaklıklar)
- Şener, Oruç Hami, *Limited Ortaklıklara İlişkin Emsal Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024. (Değerlendirilmesi)
- Şener, Oruç Hami, *Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı* Şener, Oruç Hami. *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019. (Ortaklıklar)
- Şener, Oruç Hami, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017. (Limited)
- Şirketler Hukuku Şerhi, Editör: Kemal Şenocak, *Cilt 3 Türk Ticaret Kanunu m. 452-563*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2023. (anılış: ilgili yazar (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 3)
- Şirketler Hukuku Şerhi, Editör: Kemal Şenocak, *Cilt 4 Türk Ticaret Kanunu m. 564-644*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ocak 2023. (anılış: ilgili yazar (Ed. Şenocak), Şerh Cilt 4)
- Türk, Ahmet, *Uygulamada Ticaret Hukuku: Bilirkişi Raporlarım ve Hukuki Mütalaalarım*, C. 1/2, Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Üçışık, Güzin/Çelik, Aydın, *Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Yağmur, Setenay, *Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları* (2017), (yayına hazırlayanlar: Kendigelen, Abuzer/Uzel, Necdet/Savur Demirkaya, Asena/Evlek, Müge/Yıldız, Nurgül), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018. (Yargıtay TTK İlişkin Kararlar 2017)
- Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları* (2019), (yayına hazırlayanlar: Kaya, Arslan/Zengin, İbrahim Çağrı/Sorkun, Furkan/Yıldız, Nurgül/Yıldız, Enes/Oğuz, Elif), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020. (Yargıtay TTK İlişkin Kararlar 2019)
- Wachter, Thomas (Hrsg.), *AktG Kommentar zum Aktiengesetz*, RWS Verlag Kommunikationsforum GmbH & Co. KG, 4. Auflage, Köln 2022.

Makaleler

- Aydoğan, Fatih, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Ödenmesine Mahkemece Karar Verilip Verilemeyeceği Meselesi”, *Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu* (Tebliğler ve Tartışmalar) 20 Ekim 2017, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 115-127.
- Bilgeç, Hakan, “7099 Sayılı Kanun ile Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Payının Ödenmesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kâr Payı Hakları Üzerindeki Etkileri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 32, S. 143, 2019, s. 235-256.
- Erdem, Ercüment, “Limited Şirketlerde Haklı Sebep Fesih” (internet sayfası makalesi: <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/limited-sirketlerde-hakli-sebeple-fesih>), 2014.

- Gürbüz Usluel, Aslı E., “Anonim Şirketlerde Yeni Payların Kârdan Yararlanma Tarihi ve Kısıt-ı Yevm Kuralı (Pro Rata Temporis)”, *Prof. Dr. Zühtü Aytaç’a Armağan*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 669-688. (Yeni Payların)
- Karahan, Sami, “Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir Mi?”, *REGESTA Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 3, S. 1, 2013, s. 19-32.
- Kunz, Peter V., “Funktion(en) des Aktienrechts vom Organizationrecht zum Katalysator der Gesellschaftspolitik”, *SZW/RSDA* 3, 2018, (https://www.iwr.unibe.ch/unibe/portal/fak_rechtswis/e_dep_dwr/inst_iwr/content/e36453/e162337/e163474/e192613/e192616/files771567/2018_3_SZW_ger.pdf) (erişim tarihi 24.03.2025, 23.27).
- Türk, Ahmet, “Hukuka Aykırı Olarak Bilançoda Kârın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, 1998, (sayfa bilgisi bulunamamıştır fakat açık erişimdir bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/789917>). (Kârın Düşük Gösterilmesi)
- Yanlı, Veliye, “Yeni Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı”, *BATİDER*, C. 30, S. 1, 2014, s. 5-32.

İnternet Kaynakları

- <https://www.corpus.com.tr>
<https://www.fedlex.admin.ch/>
<http://relevancy.bger.ch/>
<https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/>